

Är byråkrati ett större hinder för nya företag på marknaden i forna öststater jämfört med Västeuropa?

Valteri Koski

Handledare: Edvard Johansson
Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi
Nationalekonomi
Åbo Akademi

Åbo 2020

ÅBO AKADEMI – Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi

Abstrakt för Pro gradu-avhandling

Ämne: Nationalekonomi	
Skribent: Valtteri Koski	
Rubrik: Är byråkrati ett större hinder för nya företag på marknaden i forna öststater jämfört med Västeuropa?	
Handledare: Edvard Johansson	
<p>Abstrakt:</p> <p>De byråkratiska hindren för inträde på en marknad (tiden, kostnaden och mängden processer som krävs för inträde) har visat sig minska mängden nya företag på marknaden. Enligt nationalekonomiska teorier och tidigare empiriska resultat, leder ett lägre födelsetal (tal som beskriver andelen nya företag på marknaden) till en sänkt produktivitet och i längden en lägre bruttonationalprodukt i landet. Indirekt minskar alltså de byråkratiska hindren den ekonomiska tillväxten i landet. I allmänhet vill statsledningen i ett land främja den ekonomiska tillväxten, varav ledarna borde skära ner de byråkratiska hindren för inträde på en marknad till ett minimum.</p> <p>Avhandlingens primära syfte är att undersöka ifall byråkratin påverkar marknadernas födelsetal på olika sätt i länder inom det forna östblocket och Västeuropa. Indelningen av Europa motiveras genom antagandet om att företagsklimatet är olikt mellan landsgrupperna p.g.a. historia och tidigare styrelseform. Genom att undersöka hur effekten skiljs åt sig mellan landsgrupperna, bidrar undersökningen med information om hur födelsetalet reagerar på byråkrati beroende på olika omständigheter i landet. Med andra ord ger resultaten information om hur beslutsfattarna bör fatta beslut om de byråkratiska hindren för att nå en optimal produktivitet och BNP, beroende på hurdant företagsklimat länderna har.</p> <p>Undersökningens empiriska del genomförs med ett flertal OLS-regressioner med fixa effekter. Som modell har använts liknande regressioner från Ciriaci (2014). Resultaten tyder på att byråkratiska hindren i allmänhet sänker marknadens födelsetal kraftigare i Östeuropa än i Västeuropa. De enskilda hindren har dock olika inverkan beroende på landsgrupp. Kostnaden av inträde sänker födelsetalet signifikant både i öst och i väst, men kraftigare i öst. Väntetiden för inträde sänker födelsetalet endast i väst och mängden processer för inträde sänker födelsetalet signifikant bara i öst. Resultaten visar att man kan påverka marknadens födelsetal effektivare om man är medveten om vilka byråkratiska hinder som bör justeras. Till exempel är det inte lönsamt att minska väntetiden för inträde i ett östland men det fungerar i väst (givet att man vill höja landets födelsetal). Resultaten lyckas emellertid inte peka ut någon specifik variabel inom företagsklimatet som kunde förklara skillnaderna i effekten. Givet att skillnaden beror på skiljaktigheter i historia mellan landsgrupperna, torde den bero på variabler som enligt tidigare forskning är olika mellan post-kommunistiska- och demokratiska nationer; t.ex. teknisk utveckling och korruption. Vidare forskning krävs för att skapa djupare förståelse angående orsakerna som påverkar skillnaderna mellan öst och väst.</p>	
Nyckelord: Marknadens födelsetal, Östeuropa, Västeuropa, företagsklimat, byråkratiska hinder	
Datum: 8.6.2020	Sidor: 86

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INTRODUKTION	1
1.1	Bakgrund	3
1.2	Syfte	8
1.3	Frågeställning	9
1.4	Avhandlingens disposition	11
2	LITTERATURÖVERSIKT	13
2.1	Unga företagens egenskaper	13
2.2	Vad påverkar företagsklimatet?	15
2.2.1	Branscher	16
2.2.2	Regionala skillnader inom sociala faktorer	17
2.2.3	Regionala skillnader inom byråkrati och andra statliga regleringar ..	18
2.2.4	Demokrati	19
2.2.5	Subventioner	21
2.3	Reformer genom justering av byråkratiska hinder	22
2.4	Historiska och kulturella skillnader mellan öst och väst	24
3	TEORI	27
3.1	Inträde från entreprenörens synvinkel	27
3.2	Makroekonomiska teorier	28
3.2.1	Gibrats lag	28
3.2.2	Kreativ förstörelse	30
3.2.3	Teorier om marknadens dynamik och företagens tillväxttakter	31
3.2.4	Nödvändighetsföretagande	33
4	DATA	35
4.1	Variabler av intresse	36
4.2	Nyckeltal	38
4.3	Index och demokrati	40
4.4	Mängden företag, arbetsmarknadsregleringar och subventioner	43
5	METOD	45
5.1	Den ekonometriska modellen av Daria Ciriaci (2014)	46
5.2	Slutliga modellen i avhandlingen	47

5.3	Jämförelse av resultaten från modellerna.....	49
6	RESULTAT	50
6.1	Statistisk diagnostik	53
6.2	Skillnader mellan öst och väst.....	56
6.3	Trender i resultaten	60
7	ANALYS.....	63
8	SAMMANFATTNING.....	68
	KÄLLOR.....	71
	APPENDIX.....	78
	Appendix 1: Övriga variabler av intresse.....	78
	Appendix 2: Modellspecifikationer av Daria Ciriaci	79
	Appendix 3: Jämförelse av Ciriacis resultat och resultaten från egna modellen ...	80
	Appendix 4: Statistisk diagnostik.....	82
	Appendix 5: Parvis korrelation mellan byråkratiska hinder i öst och väst	85
	Appendix 6: Konkurrensens effekt på resultaten.....	86

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1 OECD:s värdering om regleringar att träda in på marknaden.	5
Figur 2 Sambandet mellan lätthetsindexet för att idka företagsverksamhet och marknadens födelsetal i Östeuropa och Västeuropa.	10
Figur 3 Födelsetalet i olika företagsstorlekar (mätt i mängden arbetare).	14
Figur 4 Genomsnittligt födelsetal per företagsstorleksgrupp i Öst- och Västeuropa.	41
Figur 5 Årliga skillnader i demokratiindexet mellan öst och väst.	43

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1 Beskrivning om viktiga variabler i denna avhandling	37
Tabell 2 Deskriptiv tabell med de huvudsakliga variablerna av intresse och deras nyckeltal.	39
Tabell 3 Lätthetsindexen för att idka företagsverksamhet och träda in på en marknad i öst respektive väst.	41
Tabell 4 Byråkratiska hindrens effekt på marknadens födelsetal (regression 4) och enskilda hindrens effekt på födelsetalet (regression 5).	51
Tabell 5 Effekten av inträdets kostnad på marknadens födelsetal.	57
Tabell 6 Effekten av mängden processer som krävs för inträde på marknadens födelsetal.	59
Tabell 7 Effekten av väntetiden för inträde på marknadens födelsetal.	60
Tabell 8 Jämförelse av resultat från Ciriaci (2014) och Koski (2020).	80
Tabell 9 VIF-test för regressionerna 4-5c	82
Tabell 10 T-test som beskriver födelsetalets statistiska olikheter mellan väst och öst.	82
Tabell 11 T-test som beskriver variabelns ”tid för inträde” statistiska olikheter mellan väst och öst.	83
Tabell 12 T-test som beskriver variabelns ”kostnad för inträde” statistiska olikheter mellan väst och öst.	83
Tabell 13 T-test som beskriver variabelns ”antal processer för inträde” statistiska olikheter mellan väst och öst.	84
Tabell 14 Parvis korrelation mellan byråkratiska hinder i öst och väst	85
Tabell 15 Konkurrensens effekt på resultaten från regression 5.	86

1 INTRODUKTION

Ett stort antal nya företag på marknaden leder till en ökad ekonomisk tillväxt i ett land. Unga, växande företag bidrar med en ökad produktivitet på marknaden samtidigt som flera arbetsplatser bildas i samhället (se bl.a. Criscuolo m.fl., 2014; Decker m.fl., 2014). En dynamisk marknad¹ leder till att den aggregerade produktiviteten på marknaden ökar genom att de mindre produktiva företagen ersätts av nya, möjligen mer produktiva, företag (Schumpeter, 1942). En ökad produktivitet på marknaden tenderar att leda till större ekonomisk tillväxt och en högre bruttonationalprodukt för ett enskilt land. Produktivitetens påverkan på outputen kan man se t.ex. genom en enkel Cobb-Douglas produktionsfunktion, där produktionen utöver kapital och arbete antas vara beroende av den totala faktorproduktiviteten (se bl.a. Zellner m.fl., 1966). Med hänsyn till den positiva effekten nya företag anses ha på produktiviteten, önskar staterna göra sin marknad mer dynamisk i strävan efter ytterligare ekonomisk tillväxt.

I denna avhandling kommer jag att undersöka hur marknadens dynamik påverkas av fluktuering i de s.k. byråkratiska hindren för att träda in på marknaden och i vilken utsträckning effekten beror på regionala och kulturella skillnader. De byråkratiska hindren omfattar kostnaden som uppstår och tiden som går åt innan entreprenören får inleda den egentliga affärsverksamheten. Antalet statliga processer, som den potentiella entreprenören ska gå igenom före affärsverksamheten kan börja, klassas också som en del av de byråkratiska hindren (World Bank Group, 2019). De byråkratiska hindren är med andra ord de kostnader som ska betalas direkt till myndigheterna och tiden som går åt då myndigheterna granskar potentiella entreprenörens ansökan om att träda in på marknaden. Staten kan alltså själv påverka mängden byråkrati som krävs för inträdet på marknaden. Tidigare forskning inom ämnet har kommit fram till empiriska resultat som tyder på att de byråkratiska hindren avsevärt påverkar antalet nya företag på en marknad. Mindre byråkrati leder till att fler företag träder in, effekten är den motsatta om byråkratiska hindren är större. I avhandlingen kommer jag specifikt att fokusera på skillnaden mellan forna öststater

¹ En dynamisk marknad betyder att många nya företag kommer in på marknaden, men även att en stor del av de mindre effektiva företagen gör konkurs/ lämnar marknaden

och väststater i Europa då det handlar om byråkratins effekt på andelen nya företag på marknaden. Den huvudsakliga forskningsfrågan lyder:

Påverkas andelen nya företag på marknaden kraftigare av byråkratiska hinder i Östeuropa än i Västeuropa?

Frågeställningen är högst intressant p.g.a. att staten direkt kan påverka de byråkratiska hindren. Med tanke på att staterna ofta har av intresse att höja antalet nya företag på marknaden, bidrar resultaten med ytterligare information om hur marknadsdynamiken i öst respektive väst reagerar på besluten om byråkrati på olika sätt. Forskning om skillnader mellan landsgrupper angående denna effekt är relativt snäv, avhandlingen bidrar därför med en ny aspekt till diskussionen och ger en bättre förståelse om hur man egentligen bör fatta beslut beroende på ett lands egenskaper för att nå en optimal tillväxt i produktiviteten.

Det finns diverse orsaker att anta att omständigheterna mellan länder i Öst- och Västeuropa är olika då det kommer till företagande (m.a.o. att företagsklimaten² skiljs åt).³ Som den huvudsakliga orsaken till skillnaderna är områdets historia och tidigare styrelseform (väst demokratiskt, öst kommunistiskt), som kommit att påverka ländernas kultur och företagsklimat. Skillnaderna i företagsklimatet kommer högst antagligen att påverka byråkratins effekt på marknadsdynamiken. Med andra ord kan man anta att effekten av byråkrati är olik mellan landsgrupperna p.g.a. olika företagsklimat. Alltså beror uppdelningen av Europa i denna avhandling på följande antaganden:

- Landsgrupperna har olika företagsklimat (omständigheter att vara företagare). I denna avhandling antar jag att de historiska skillnaderna (tidigare styrelseformen) är en av huvudorsakerna till skillnaderna mellan företagsklimaten.

² Den definition av termen "företagsklimat" som Svenskt Näringsliv fastställt är; "Summan av de institutioner, attityder, regler och kunskaper som möter företagaren i vardagen." (Svenskt Näringsliv, 2019).

³ En detaljerad genomgång av historiska skillnader mellan Öst- och Västeuropa (som kommer att påverka företagsklimaten i respektive landsgrupp) i kapitel 2.4.

- Byråkratins påverkan på marknadsdynamiken är olik mellan landsgrupperna p.g.a. skillnaderna i företagsklimaten.
- Det är viktigt att förstå att landsgrupper med olika företagsklimat reagerar på byråkrati på olika sätt. Genom denna förståelse kan ledarna i respektive landsgrupp göra beslut om de byråkratiska hindren, som ökar mängden nya företag på marknaden till en optimal nivå i det egna landet.

Som gamla östblocket definierar jag i denna avhandling länder som ända fram till 1990-talet var kommunistiskt styrda och antingen var en del, eller hade nära koppling till, Sovjetunionen, s.k. satellitstater (t.ex. Polen, balkanländerna, Tjeckoslovakien, Ungern och de baltiska länderna). Forna Jugoslavien placerar jag in i samma kategori, även om det bör påpekas att området strävade till att bilda egna utrikespolitiska relationer och inte vara beroende av Sovjetunionen (Nationalencyklopedin, 2019). Jag anser dock att området kan klassas in i samma kategori gällande företagsklimat p.g.a. sin kommunistiska historia. Största orsaken till fördelningen av Europa i avhandlingen är just historia, väst har haft mer eller mindre fungerande demokratiska statskick en längre tid än öst. Utöver detta ingår det även en hel del andra variabler i företagsklimatet som kan tänkas påverka bildandet av nya företag, dessa behandlas mera genomgående i avhandlingens litteraturoversikt.

1.1 Bakgrund

För att mäta proportionen nya företag på marknaden räknar man ut marknadens s.k. födelsetal (eng. *firm birth rate* eller *firm entry rate*). Talet beskriver antalet nya företag som grundas på marknaden i proportion till den totala mängden företag på marknaden i slutet av den föregående perioden. Födelsetalet beskriver alltså graden av turbulens på marknaden som orsakas av nya konkurrenter.⁴ Formel 1 illustrerar framställningen av födelsetalet i samma stil som Dunne m.fl. (1988) gör i sin artikel om hur olika samhällsliga variabler påverkar marknadens födelsetal. $ER_i(t)$ står för födelsetalet i period t . $NE_i(t)$ är antalet nya företag på marknaden som grundats inom perioden t .

⁴ Även andelen företag som försvinner från marknaden (eng. *firm death rate*) är ett viktigt verktyg då man analyserar marknadsdynamiken. Talet räknas genom att dividera antalet företag som försvinner från marknaden under tiden t med antalet företag på marknaden i tid $t-1$ (Dunne m.fl., 1988). Firm death rate korrelerar ofta starkt med födelsetalet, särskilt inom äldre branscher (Bartelsman m.fl., 2009). Denna avhandling behandlar dock främst födelsetalet.

$NT_i(t-1)$ är den totala mängden företag på marknaden i slutet av den föregående tidsperioden.

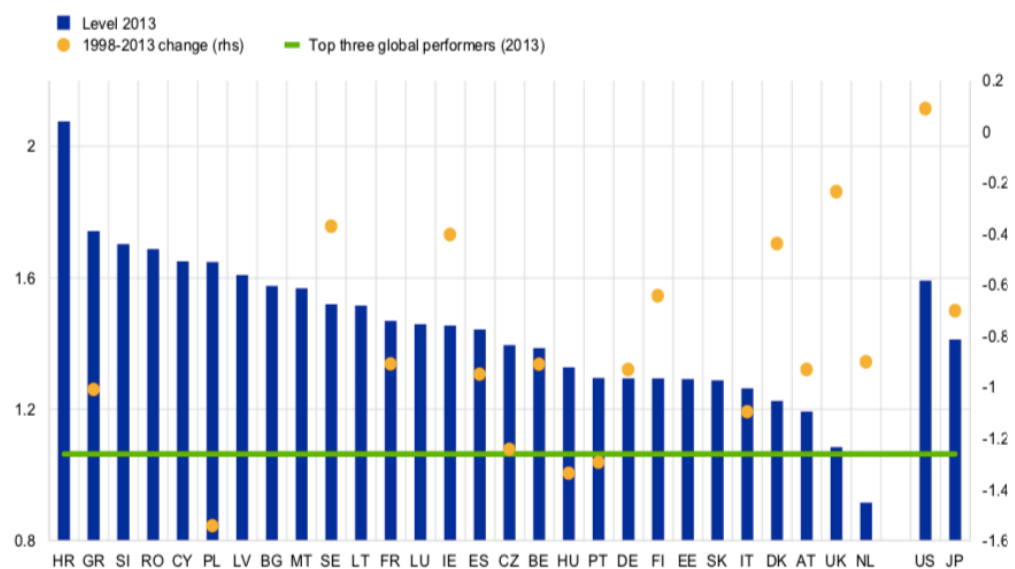
$$(1) \quad ER_i(t) = \frac{NE_i(t)}{NT_i(t-1)}$$

Ett högre födelsetal indikerar en större proportion av nya företag på marknaden. Statsledningen vill höja födelsetalet till en optimal nivå för att nå en så hög BNP-tillväxt som möjligt. Det finns empiriska resultat som stöder antagandet om att en höjning i marknads födelsetal även höjer landets BNP, *ceteris paribus*. Cincera och Galgau (2005) får fram estimat som tyder på att en procents ökning i födelsetalet torde öka BNP-tillväxten i landet med 2,1 %. Resultaten förklaras med den effektivitetshöjning på marknaden som är orsakad av en större turbulens, i likhet med Schumpeters teori om kreativ förstörelse. Ett högre födelsetal är alltså något att sträva efter. Cincera och Galgau (2005) hävdar att staten genom avregleringar av marknads handelshinder ökar den aggregerade produktiviteten genom 1) intern omstrukturering av marknaden och 2) genom extern omstrukturering av marknaden. I detta sammanhang betyder intern omstrukturering av marknaden att enskilda företag blir mer produktiva p.g.a. hot av konkurrens. Extern omstrukturering på marknaden innebär att det sker en omDispositionering av resurser på marknaden p.g.a. marknads naturliga selektion, från de mindre lukrativa företagen till de mer lukrativa företagen

Det mest uppenbara sättet för stater att höja marknads födelsetal är att göra det attraktivt för potentiella företagare att träda in på marknaden. Byråkratiska processer som krävs vid grundandet av ett företag anses i många fall vara jobbiga och svåra, de sänker m.a.o. viljan att träda in på marknaden. Undersökningar av t.ex. Ciriaci (2014) och Anderton m.fl. (2018) visar att byråkratiska hinder (eng. *red tape barriers*) klart minskar marknads födelsetal och därmed också saktar ner den ekonomiska tillväxten. Samtidigt ökar självfallet födelsetalet då byråkratiska hindren minskar. Ciriaci (2014) estimerar att om antalet byråkratiska processer minskar med en, ökar marknads födelsetal med 0,00285 enheter i medeltal. För att sätta antalet processer i perspektiv kan man konstatera att det krävdes i genomsnitt 6,15 olika processer för att träda in på en europeisk marknad (medeltal för åren 2008–2015, World Bank Group, 2019). Om staten skär ner antalet byråkratiska processer till ett minimum, torde även födelsetalet stiga kraftigt.

Som man ser från figur 1, har många EU-länder minskat sina regleringar för att grunda nya företag (med regleringar avses diverse hinder att träda in på marknaden, de byråkratiska hindren är en del av dessa). Figuren är tagen ur Anderton m.fl. (2018) och beskriver regleringarnas nivå under år 2013 i jämförelse med regleringarnas tidigare nivå. Även om det skett drastiska förändringar i en positiv riktning (färre regleringar), kan man konstatera att många länder ännu ytterligare kunde förbättra sina omständigheter. Få länder i Europa ligger nära världstoppen (den gröna linjen). Man kan konstatera att det i många länder finns utrymme att ytterligare förenkla inträdet på marknaden, t.ex. genom att minska de byråkratiska hindren.

OECD – Product Market Regulation (PMR) indicators

Figur 1 OECD:s värdering om regleringar att träda in på marknaden.

Notera: samplet består av EU-länder, USA och Japan. Statistik från år 2013. Källa: Anderton m.fl. (2018).

I denna avhandling betyder ”inträde på en marknad” två saker; antingen grundandet av ett helt nytt företag eller alternativt att ett redan existerande företag träder in på en ny marknad. Det finns olika sorter av hinder (eng. *entry barriers*) för inträde på en marknad. Tidigare forskning har presenterat olika definitioner för hindren men det råder ingen klar konsensus om vilken definition som är den rätta. Bain (1956) definierar hindren som fördelar som redan existerande företag har gentemot potentiella nya företag. Fördelarna preciseras genom hur mycket redan existerande företag kan höja sina priser utan att påverka efterfrågan, så att nya företag har svårare att klara sig. Bains definition handlar om marknadsfördelar som erfarenhet på marknaden ger

gentemot nya företag. Stigler (1968) å andra sidan definierar hindren för att träda in på marknaden som ”priset att producera” som nya företag måste betala, medan redan existerande företag kan stanna på marknaden gratis.⁵ Dessa är ”engångskostnader” som varje entreprenör betalar vid inträde. Dessa kostnader kan i många fall vara orsakade av statlig byråkrati och kan mätas antingen i pengar eller tid. Det finns även ett antal andra definitioner som mer eller mindre följer Bains och Stiglers spår (se bl.a. definitionerna i Benedetti-Fasil m.fl., 2017).

Jag fokuserar specifikt på de byråkratiska hindren i denna avhandling. Dessa hinder gör det svårare att träda in på marknaden (byråkrati omfattar en stor del av regleringarna som Anderton m.fl. undersöker). De byråkratiska hindren karaktäriseras av att staten direkt kan påverka dem. Dessa hinder ligger nära Stiglers definition om engångskostnader för att träda in på marknaden. Onödigt långa och dyra byråkratiska processer kan i värsta fall leda till att den potentiella företagaren helt slopar idén av att börja egen affärsverksamhet.

För att lättare greppa vad som menas med dessa byråkratiska hinder, ger jag ett exempel från Finland:

Om man ville grunda ett öppet bolag i Finland år 2019 måste man lämna in en etableringsanmälan som kostade 240€, där all väsentlig information skulle framgå. Etableringsanmälan bestod av 3 olika blanketter som alla skulle skickas in till Patent- och registerstyrelsen tillsammans med kvittot av betalningen. Denna anmälan skulle sedan godkännas av myndigheterna före verksamheten kunde börja (Patent- och registerstyrelsen, 2019). Enligt World Bank Groups statistik måste alltså en ny företagare i Finland gå igenom 3 olika processer (blanketterna) som tog i medeltal 13 dagar och kostar 240€ för att registrera sitt företag år 2019 (World Bank Group, 2019). Utöver detta bör den potentiella företagaren skaffa finansiering, möjligtvis hyra lokal, i vissa fall krävs även samtycke av maka/make (beroende på landet) o.s.v. Alla dessa hinder gör det svårare och dyrare att träda in på marknaden. Emellertid definieras endast kostnaden, blanketterna och väntetiden som byråkratiska hinder eftersom dessa hinder direkt orsakats av statens regler.

⁵ Hindren (engångskostnader) gällande inträde på marknaden kan handla om tariffer för import eller kostnaden av själva byråkratiska processen (Cincera och Galgau, 2005).

I Finland är det förhållandevis enkelt att träda in på marknaden jämfört med andra europeiska länder. The World Bank samlar årligen data och framställer ett index för hur enkelt det är att träda in på marknaden i ett land (ju högre tal, desto lättare).⁶ Finlands medeltal för åren 2008–2015 var 81,21 då Italiens motsvarande medeltal för samma tidsintervall var 67,17 (World Bank Group, 2019). En potentiell italiensk företagare måste år 2019 gå igenom sju olika processer och vänta i medeltal 11 dagar för att registrera sitt företag (World Bank Group, 2019). Myndigheternas genomgång av blanketterna är långsammare i Finland då man jämför med Italien, å andra sidan måste en potentiell företagare i Italien gå igenom dubbelt fler processer för att registrera sitt företag.

De byråkratiska processerna har visat sig vara problematiska för den ekonomiska tillväxten i ett land. Många olika studier hävdar att det finns ett negativt samband mellan byråkrati och marknadens födelsetal (se bl.a. Ciriaci, 2014; Anderton & Di Lupidio, 2018; Benedetti-Fasil m.fl., 2017). Man kan alltså säga att de byråkratiska processerna borde skäras till minimum för att öka födelsetalet och därmed höja BNP:n. Det är dock viktigt att komma ihåg att byråkrati också är till nytta i många avseenden och ska inte endast tolkas som ett negativt fenomen. Klapper m.fl. (2006) poängterar att en stor del av de företag som inte har en chans att klara sig på marknaden gallras bort just p.g.a. de byråkratiska processerna (t.ex. processer som granskar potentiella företagarens kredituppgifter), vilket i sig gör marknaden mera effektiv. Förutom detta samlar bestämmande organen också värdefulla data från samhället genom de byråkratiska processerna. Detta kan sedan utnyttjas i forskning och analysering.

En kort sammanfattning av avhandlingens bakgrund: i dagens läge vet man att ekonomin drar nytta av att många nya företag träder in på marknaden. Nya företagens andel av hela populationen kan lätt mätas genom marknadens födelsetal. Staternas intresse är att höja marknadens födelsetal till en hög nivå för att nå ytterligare ekonomisk tillväxt. Staten kan direkt påverka födelsetalet genom att t.ex. minska de byråkratiska hindren för att träda in på marknaden. Detta har i många undersökningar visat sig vara ett effektivt sätt att få fler nya företag in på marknaden. Jag vill undersöka hur effekten av byråkrati på födelsetalet skiljs åt mellan Öst- och Västeuropa. Jag motiverar tudelningen av Europa genom skillnader i områdets historia och hävdar att

⁶ På engelska: *Ease of Starting a Business index* (World Bank Group, 2019).

dessa påverkat landsgruppernas företagsklimat i den mån att skillnaden i effekten är signifikant.

1.2 Syfte

I avhandlingen kommer jag att undersöka hur de byråkratiska hindren påverkar marknadens födelsetal. Byråkratins effekt på födelsetalet kan antas vara olik i Östeuropa då man jämför med Västeuropa p.g.a. skillnader i områdets företagsklimat (som bl.a. påverkas av historia), därför strävar jag till att hitta skillnader i effekten mellan landsgrupperna. Den exakta forskningsfrågan presenterar jag i introduktionen. Genom att visa att det finns skillnader i effekten mellan öst och väst, bidrar avhandlingen med ytterligare information till diskussionen om hur marknadens födelsetal reagerar på beslut om byråkrati. Mängden nya företag på marknaden är inte ett mål i sig, men det är trots allt viktigt att förstå hur man kan påverka företagets mängd om man vill öka sin output.

Undersökningens empiriska del kommer jag att genomföra med en regressionsanalys, mera specifikt en OLS-modell med fixa effekter. Modellerna följer spåren av tidigare forskning (främst Ciriaci, 2014 och hennes ekonometriska modell) samt nationalekonomiska teorier. Vissa modifikationer har dock gjorts p.g.a specifik data och frågeställning.

Tidigare har det föga gjorts undersökningar som jämför två landsgrupper och deras skillnader i effekten av byråkrati. Enskilda länder eller hela kontingenter har dock undersökts. Enligt tidigare litteratur finns det stora skillnader länder emellan då man undersöker egenskaperna som påverkar inträdet på en marknad. Det är därmed även motiverat att anta att det också finns skillnader mellan landsgrupper. Förståelse av skillnaderna mellan landsgrupperna kan också bidra till att t.ex. länderna i öst, som länge haft en lägre produktivitet på vissa branscher än länderna i väst, hittar bättre lösningar för att höja födelsetalet och marknadernas produktivitet.

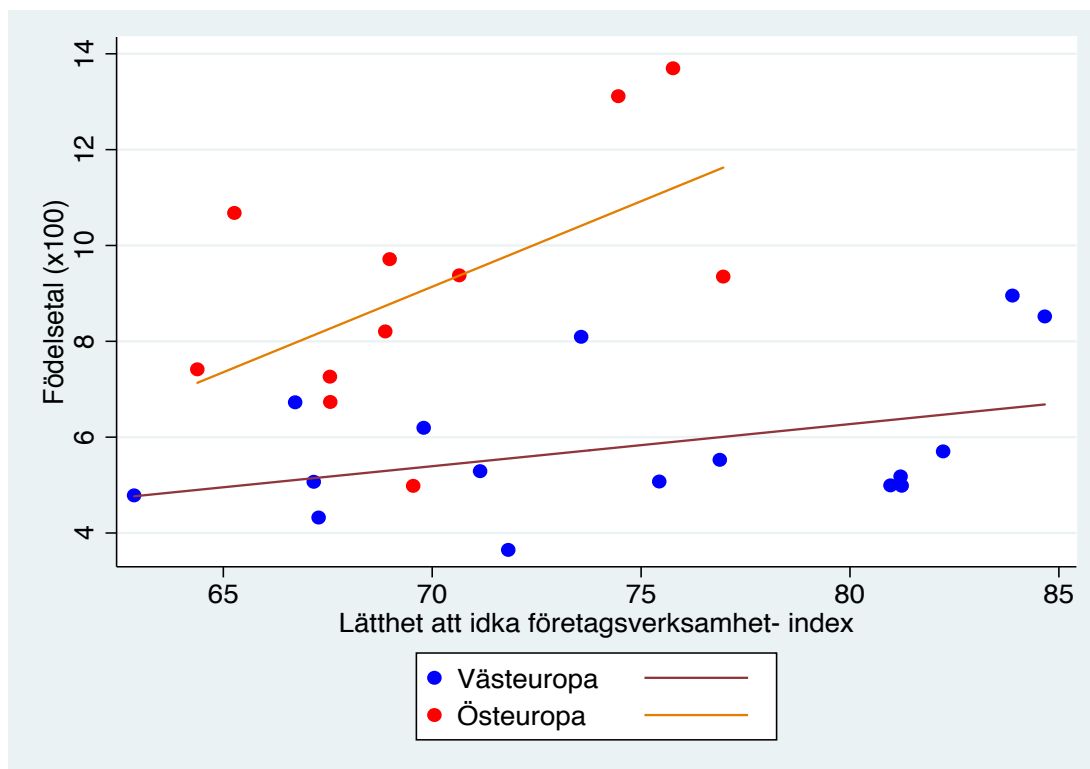
1.3 Frågeställning

Som nämnt i introduktionen, är avhandlingens forskningsfråga följande:

Påverkas andelen nya företag på marknaden kraftigare av byråkratiska hinder i Östeuropa än i Västeuropa?

Jag har använt mig av data från World Banks Groups *Doing Business*-datasett (2019), Eurostats *Structural Business Statistics*-data (2019) och *Polity IV Annual Time-Series*-data från Centre of Systemic Peace (2019) för att analysera skillnaden mellan forna östländer och västländer. Samplet innehåller data från 28 olika länder mellan åren 2008 och 2015.

World Bank Group (2019) har framställt ett index för ”lättheten att idka företagsverksamhet” (eng. *Ease of Doing Business-index*) som fungerar som en proxyvariabel för de byråkratiska hindren. Indexet har framställts genom att kombinera diverse variabler som påverkar hur lätt det är för landets företagare att idka sin verksamhet. Indexet antar att lägre värde då landet har mycket hinder för inträde (bl.a. de byråkratiska hindren) och ett högre värde då det finns mindre hinder för inträde (World Bank Group, 2019). Då entreprenören relativt smärtfritt kan agera på marknaden (måste t.ex. inte bry sig om en stor mängd byråkratiska hinder vid inträde) är indexet för lätthet att idka företagsverksamhet högt. Då indexet antar ett lågt värde är omständigheterna för företagandet mer utmanande. Skalan på indexet går från 0 till 100. Ju högre tal, desto enklare att driva affärsverksamhet. Figur 2 beskriver sambandet mellan lätthetsindexet för att idka affärsverksamhet och marknadernas födelsetal i medeltal i ett land.

Figur 2 Sambandet mellan lätthetsindexet för att idka företagsverksamhet och marknadens födelsetal i Östeuropa och Västeuropa.

*Notera: Medeltal per land år 2008–2015. Extremvärden av födelsetalet inkluderade.
Källa: Koski (2020).*

Från figur 2 kan man avläsa skillnaden som är undersökningens kärna. Medeltalet av marknadens födelsetal ökar kraftigare i östländerna då omständigheterna att idka företagsverksamhet förbättras (byråkratiska hindren minskar). Födelselet på marknader i väst ökar också då indexet för lättheten att idka företagsverksamheten ökar, effekten är emellertid klart mycket mindre än bland östländerna.

Den röda linjen beskriver Östeuropa och den blåa linjen beskriver Västeuropa. Varje punkt beskriver medeltalet av ett lands alla branscher mellan åren 2008 och 2015. Extremvärden för både födelsetalet och indexet är inkluderade i samplet.

Givet att indexet är en bra proxyvariabel för de byråkratiska hindren, är effekten i så fall större i öst än i väst. Marknadens födelsetal reagerar kraftigare på fluktuering i lätthetsindexet i Östeuropa. I medeltal tycks det vara lättare att vara entreprenör i väst än i öst. En potentiell företagare måste i medeltal vänta 18,3 dagar i öst för att få börja sin affärsverksamhet, en västeuropeisk företagare måste vänta endast 14,1 dagar. Marknadens födelsetal är trots allt högre i Östeuropa under åren som undersöks.

Genomsnittliga födelsetalet i öst var 10,5 medan födelsetalet i väst var i medeltal 7,0. Byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet är kraftigare i öst än i väst. Samtidigt är de genomsnittliga byråkratiska hindren större i öst.⁷

Trots att det torde vara lättare att träda in på marknader i väst med tanke på lätthetsindexet, är födelsetalet högre på marknader i öst. Variationen i födelsetalet kan möjligen förklaras genom teorin om nödvändighetsföretagande (eng. *necessity entrepreneurship*). Enligt teorin beror företagandet inte endast på eget initiativ, utan på strukturella problem som tvingar människorna att börja egen affärsverksamhet då det inte finns andra möjligheter (Block & Koellinger, 2009). Öststaterna har möjligtvis en högre grad av nödvändighetsföretagande, det krävs dock vidare undersökning för att bekräfta detta antagande. Att effekten av att indexet stiger är så mycket kraftigare i öst kan man emellertid inte rakt förklara genom teorin om nödvändighetsföretagande.

Det verkar finnas något/några särdrag i de forna östblockets länder som gör att de kraftigare reagerar på fluktuering i lättheten att idka företagsverksamhet (i denna avhandling är jag främst intresserad av de byråkratiska processerna). Dessa särdrag är högst antagligen relaterade till företagsklimatet. Kulturen i landsgrupperna skiljs åt kraftigt både p.g.a. historia och andra särdrag.

1.4 Avhandlingens disposition

Presentationen av ämnet inleds med en genomgång av tidigare litteratur och forskning inom ämnet. De byråkratiska hindrens effekt på marknadsdynamiken har forskats mycket i. Därför strävar jag till att presentera endast de viktigaste aspekterna och förklarande variablerna som kan anses vara till nytta för att besvara på avhandlingens forskningsfråga. Eftersom skillnaderna i effekten mellan länder främst beror på skillnader i företagsklimat, kommer en stor del av kapitlet att behandla variabler som ingår i företagsklimatet. I slutet av kapitlet förklaras de historiska skillnaderna mellan Öst- och Västeuropa. Dessa skillnader kan anses orsaka skiljaktigheter i effekten mellan landsgrupperna.

⁷ Kapitel 4.2. Tabell 2.

Efter detta följer en presentation av de nationalekonomiska teorierna som förklarar fenomenen som har med forskningsfrågan att göra. Teorierna behandlar inträde på en marknad både från företagarens synvinkel och samhällets synvinkel.

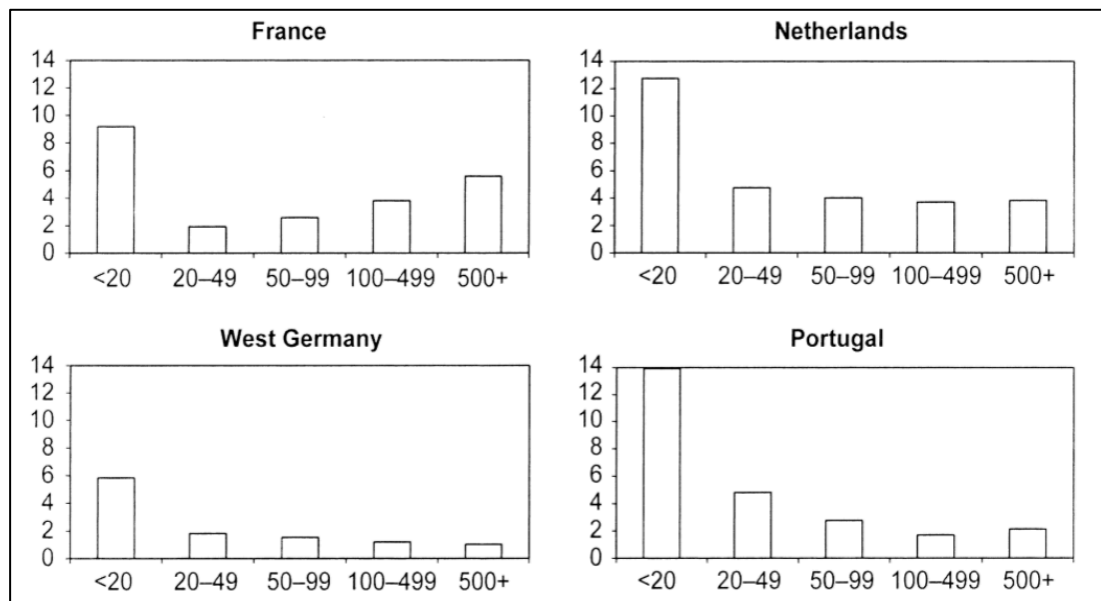
Avhandlingens empiriska del inleds med en genomgång av data som används i analysen och de viktigaste nyckeltalen för variablerna. Efter detta följer en presentation av metoden som används för att estimerade de statistiska sambanden. Metodkapitlet börjar med en beskrivning av modellregressionen från Ciriaci (2014), vartefter den slutliga modellen i denna avhandling (modifiering av modellen i Ciriaci, 2014) specificeras. I kapitlet fastställs även tre hypoteser som ska hjälpa med att svara på forskningsfrågan. Avhandlingens resultatkapitel beskriver estimaten från de regressioner som används för att svara på forskningsfrågan och hypoteserna. Ett underkapitel behandlar också resultatens trovärdighet. I analysen och sammanfattningen beskrivs de viktigaste observationerna från resultaten genom att svara på hypoteserna. De viktiga frågorna att svara på i de sista kapitlen är: Hur resultaten från avhandlingen bidrar med ny information till diskussionen? Vilka frågor som inte går att svara på genom resultaten? Och ytterligare; vad forskning inom ämnet i framtiden borde fokusera på?

2 LITTERATURÖVERSIKT

I detta kapitel presenteras tidigare litteratur om företagens inträde på marknaden och egenskaper i företagsklimatet som påverkar inträdet. Bland annat presenteras makroekonomiska och sociala egenskaper i ett land som påverkar företagarens beslut att träda in på marknaden. Många beslut på en mikroekonomisk nivå påverkar marknadens födelsetal på en makroekonomisk nivå. Fluktueringen av marknadens födelsetal har undersökts genomgående. Jag strävar till att lyfta fram de aspekter som hjälper mig i min egen analys av forskningsfrågan. I slutet av kapitlet diskuteras närmare orsaken till indelningen av Europa i två delar beroende på historiska orsaker.

2.1 *Unga företagens egenskaper*

Politiker och beslutsfattare konstaterar ofta att små företag gynnar den ekonomiska tillväxten. Till exempel hävdade USA:s tidigare president Barack Obama år 2010 att små företag skapat ca. 65 % av de nya arbetsplatserna i USA under de 15 senaste åren, och borde därmed stödjas (Office of Management and Budget, 2011). Detta är dessvärre inte sant, snarare ett missförstånd. Man antar att små företag är bra för ekonomiska tillväxten när sanningen i själva verket är att det är nya, växande företag som ökar produktiviteten och skapar arbetsplatser i samhället (se bl.a. Criscuolo m.fl., 2014 & Decker m.fl., 2014). Nya företag bidrar till en högre produktivitet genom att ersätta äldre, icke produktiva, företag. Detta leder till en ökad aggregerad produktivitet, givet att de nya företagen är mera produktiva än de företag som lämnade marknaden (Schumpeter, 1942). Dunne m.fl. (1988) visar att marknadsandelen av nya företag sjunker då man lämnar bort de minsta företagsklassen ur analysen. Med andra ord kommer författarna fram till att nya företag också ofta är små, vilket ter sig naturligt. Detta skapar illusionen av att små företag skulle främja produktivitetstillväxten. Det bör dock understrykas att egenskapen ”liten” inte i sig verkar ha någon signifikant effekt på den ekonomiska tillväxten, utan egenskapen ”ung” är mycket viktigare då man undersöker frågan. (Decker m.fl., 2014).

Figur 3 Födelsetalet i olika företagsstorlekar (mätt i mängden arbetare).

Notera: Företagsstorlek mätt i mängden arbetare. År 1990–1999. Tillverkande företag. Källa: Bartelsman, Haltiwanger och Scarpetta (2009).

Marknadens födelsetal är i allmänhet mycket högre bland små företag jämfört med sampel av större företag (Bartelsman m.fl., 2009). Figur 3 illustrerar klart hur mycket större andelen nya företag är då man granskar små företag (under 20 arbetare) och jämför med andelen nya företag inom större företagsstorlekar (över 20 arbetare) i olika länder. Figur 3 förklarar varför det är lätt att tro att små företag är bra för ekonomin. Det genomsnittliga födelsetalet är störst i den minsta företagsstorleksgruppen. Detta beror på att företagen som träder in på marknaden oftast är små. Få företag träder in som stora.

Då man pratar om unga företags positiva effekt på ekonomin bör man emellertid komma ihåg att unga företag också löper en betydligt mycket högre risk av att dra sig från marknaden. Dunne m.fl. (1988) kommer fram till att 50–60 % av alla nya företag försvinner från marknaden inom de fem första åren av sin existens, efter 10 år förväntas endast 30–40 % av de nya företagen finnas kvar (medeltal inom alla branscher). Bartelsman m.fl. (2009) konstaterar att över 30 % av de nya företagen i Mexiko lämnade marknaden inom sina två första levnadsår (data från 1990-talet). Det är alltså osannolikt att nya företag klarar konkurrensen på marknaden under sina första levnadsår. Samhället gynnas emellertid p.g.a. att företagen som överlever även växer kraftigt. Bartelsman m.fl. (2009) finner att 7-åriga företag i USA i medeltal anställer en 60 % större arbetskraft jämfört med arbetskraften de anställde då de grundades,

samma siffra för Europa är 5–35 %. Ett högt födelsetal är bra för samhället i sin helhet men kan vara farligt för en enskild företagare. Stor konkurrens betyder att om man inte lyckas producera tillräckligt effektivt, blir man tvungen att dra sig ur snabbt. Men ifall man klarar av konkurrensen, kommer man att växa i snabb takt. Endast de nya företagen som växer, gynnar den aggregerade produktiviteten och ekonomiska tillväxten. Ett högt födelsetal ger flera företag möjligheten att bli produktiva, men endast de som lyckas gynnar samhället i det långa loppet.

2.2 Vad påverkar företagsklimatet?

Marknadens födelsetal påverkas av en stor mängd olika faktorer, bl.a. av landets företagsklimat. Företagsklimatet omfattar allt från statlig subventionering och demografi till psykologiska aspekter och tänkesätt i landet. Även regleringar på statlig och kommunalnivå påverkar oundvikligen företagsklimatet i landet. Företagsklimatet är m.a.o. omgivningen som styr hur företag och företagare kan idka sin verksamhet (Svenskt Näringsliv, 2019). Byråkratiska hindren, vars effekt på födelsetalet undersöks i denna avhandling, är en del av företagsklimatet som staterna själva kan direkt påverka. Antagandet är att företagsklimatet är annorlunda i Östeuropa än i Västeuropa (bl.a. p.g.a. historiska skillnader mellan landsgrupperna). Skillnaderna i företagsklimatet kan vara en möjlig förklaring till olika effekter mellan landsgrupperna.

Finlands Näringsliv är en organisation som bevakar företagens intressen och som har som syfte att ”få till stånd bättre och konkurrenskraftigare verksamhetsomständigheter för företagen i Finland” (Finlands Näringsliv, 2019). För att nå dessa verksamhetsomständigheter krävs en effektiv och lukrativ infrastruktur i näringslivet, rätt lagstiftning inom handelspolitiken, ekonomiska politiken, arbetsmarknadspolitiken, mera innovation och kunnande, kommunikation och strategisk planering samt beslut som stöder små och medelstora företag (Finlands Näringsliv, 2019). Begreppen i sig är relativt flummiga, men vad som bör noteras är att staten själv genom sina ageranden kan påverka företagsklimatet (även om Finlands Näringsliv konstaterar på sin webbplats att en del av besluten gällande marknadsregleringar i Finland i dagens läge beslutas av Europeiska unionen). Ett

gynnsamt företagsklimat gör det mer lockande att träda in på marknaden och höjer även födelsetalet.

De byråkratiska hindren, som är i fokus i denna avhandling, påverkas av lagstiftningen och kommer genom den att ha en effekt på den lukrativa infrastrukturen inom näringslivet och mängden innovation (Crafts, 2006). För att realistiskt lyckas analysera effekten av byråkratiska hinder på födelsetalet, måste man också vara medveten om de andra variablerna som ingår i företagsklimatet. Här näst presenteras en rad olika samhälleliga variabler som kan anses ingå i ländernas företagsklimat. Tidigare forskning har funnit att dessa egenskaper inom landet också signifikant påverkar marknadens födelsetal.

2.2.1 Branscher

Tidigare forskning har visat att födelsetalet fluktuerar kraftigt beroende på vilken bransch som undersöks. Det har konstaterats att branschens egenskaper påverkar antalet nya företag på marknaden. Dunne m.fl. (1988) kommer till slutsatsen att landets födelsetal fluktuerar kraftigt beroende på fördelningen av företag mellan olika branscher. Orsaken till detta är t.ex. att den genomsnittliga mängden kapital och resurser som krävs för att träda in på marknaden är annorlunda för diverse branscher. Det är helt enkelt en lägre tröskel för att grunda ett kafé jämfört med en pappersfabrik, eftersom en pappersfabrik kräver betydligt mycket mer startkapital. Det är därför viktigt att behandla olika branscher inom ett och samma land separat, p.g.a. den stora variationen i födelsetalen.

Aghion m.fl. (2007) hävdar att marknadens födelsetal inom en specifik bransch påverkas av hur tekniskt utvecklad den är globalt sett. Om branschen är tekniskt högt utvecklad på internationell nivå, kommer fler individer att vara intresserade av att träda in på marknaden och den aggregerade produktiviteten på marknaden höjs ytterligare. Om marknaden för branschen i landet ligger efter i utvecklingen finns det inte lika mycket incentiv att investera i just den branschen, färre företagare vill träda in på marknaden och födelsetalet är därför lågt. Teknisk utveckling är alltså en av orsakerna till att marknadens födelsetal fluktuerar mellan olika branscher inom länderna men också mellan länder.

Många tidigare undersökningar som gjorts inom ämnet kontrollerar för skillnader mellan industribranscher genom fixa effekter (se bl.a. Anderton m.fl., 2018 och Klapper, 2006). Det är motiverat att överväga ett liknande tillvägagångssätt även i denna avhandling.

2.2.2 *Regionala skillnader inom sociala faktorer*

Detta underkapitel behandlar faktorer inom ett visst geografiskt område/inom en viss folkgrupp som är svåra att förändra på kort sikt och som samtidigt påverkar områdets födelsetal på alla marknader. Faktorerna är ofta rent psykologiska och kan handla om en människornas inställning gentemot företagande inom en viss kultur. Forskningen inom ämnet har visat att det finns klara skillnader i födelsetalet både mellan länder och inom länder (Audretsch m.fl., 1994; Krugman, 1991). Dessa geografiska skillnader för fluktueringen av födelsetalet beror ofta på skillnader mellan kulturer på olika områden. Med tanke på denna avhandling är temat ytterst viktigt, eftersom indelningen av Europa gjorts utifrån historiska och kulturella grunder. Antagandet är att dessa kulturella aspekter kan förklara en del av skillnaderna i de byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet.

Kulturen påverkar människornas attityd till företagande, vilket följaktligen påverkar födelsetalet (Lee m.fl., 2004). Enligt Hofstedes kulturdimensionsteori (Hofstede, 2003) har folk i olika länder skilda nivåer av osäkerhetsundvikande (eng. *uncertainty avoidance*). Värderingarna är rotade i landets kultur och tankesätt. Om det finns en hög nivå av osäkerhetsundvikande inom kulturen kommer detta onekligen att minska antalet nya företag som grundas. Till exempel i Sverige är indexet för osäkerhetsundvikande i medeltal endast 29⁸ samtidigt som Finlands motsvarande medeltal är 59 (Hofstede Insights, 2019). I Finland är man alltså mindre bekväm med osäkerhet, vilket kommer att påverka attityden till företagande negativt (antagandet är att företagande i allmänhet upplevs vara mer osäkert än att jobba för någon annan). Psykologiska aspekter är dock svåra att mäta realistiskt i kvantitativa undersökningar, vilket är orsaken till att få ekonometriska undersökningar hittills beaktat befolkningens attityder och tankesätt vid analys av marknadens födelsetal.

⁸ Skala 0 – 100. Ett högre värde indikerar en högre nivå av osäkerhetsundvikande (Hofstede Insights, 2019).

Lee m.fl. (2004) undersöker andra sociala karaktärsdrags påverkan på födelsetalet på regional nivå. Forskarna finner att regioner/ länder kan själv påverka födelsetalet genom att t.ex. öka utbildningsnivån, minska arbetslösheten och öka humankapitalet i samhället. Även befolknings- och inkomstillväxten i samhället har en signifikant positiv effekt på födelsetalet i regionen (Lee m.fl., 2004). Dessa variabler påverkas av statliga beslut och har samtidigt en effekt på marknadens födelsetal. De kan emellertid inte klassas som byråkratiska hinder eftersom de inte påverkar själva inträdet på marknaden. Egenskaperna är trots allt bra att beakta i den empiriska analysen för att få fram realistiska resultat (så länge allt för hög multikollinearitet inte uppstår i modellen).

2.2.3 Regionala skillnader inom byråkrati och andra statliga regleringar

De byråkratiska hindren kan staten själv påverka genom sina beslut. Som tidigare konstaterats estimeras en minskning av de byråkratiska hindren (här avses tiden, kostnaden och antalet processer som krävs för att träda in på marknaden) avsevärt höja födelsetalet (Ciriaci, 2014; Anderton & Di Lupidio, 2018; Benedetti-Fasil m.fl., 2017). Eftersom varje land har sina egna regler för vad som krävs för inträde på en marknad, leder alltså skillnaderna i de byråkratiska hindren även till skillnader i födelsetalet mellan länder.

Andra faktorer som staten kan påverka, som även påverkar födelsetalet är t.ex. tillgång till finansiering (lånevillkoren) och krav på startkapital. Lee m.fl. (2004) hävdar att enklare tillgång till lån signifikant ökar marknadens födelsetal. Även skattetrycket påverkar företagarnas vilja att grunda företag. Da Rin m.fl. (2011) finner att en samfundsskatt på företagets inkomster signifikant minskar estimatet för födelsetalet, effekten är emellertid inte linjär utan snarare konkav. Med andra ord har en skatteminskning en positiv effekt på födelsetalet först efter att nivån minskat tillräckligt mycket. Skatteregleringar och tillgång till finansiering kan staten direkt påverka genom sina beslut. Varken skatteregleringar eller finansieringsfrågan kategoriseras emellertid som byråkratiska hinder i denna undersökning eftersom de inte påverkar själva processen att grunda ett företag, utan snarare påverkar den omgivning som företagen ska klara sig i.

Martin och Scarpetta (2012) visar både teoretiskt och empiriskt att arbetsmarknadsregleringar påverkar marknadsdynamiken och genom detta även marknadens produktivitet. Ett minskat arbetsskydd gör det lättare att avskeda arbetstagare. Detta minskar osäkerheten från arbetsgivarens sida samtidigt som arbetstagarens medellön sjunker och risken för att mista sitt jobb stiger (Martin & Scarpetta, 2012). På makroekonomisk nivå leder ett sämre arbetsskydd till ett högre födelsetal och ökad produktivitet på marknaden. Staten kan alltså genom att reglera arbetsskyddet påverka födelsetalet direkt. Inte heller nivån av arbetsskydd klassas som ett byråkratiskt hinder för att grunda ett företag i denna avhandling eftersom det inte direkt påverkar själva processen av att träda in på marknaden.

Statens mål och intentioner spelar en stor roll då man ser på skillnader i byråkratiska hinder länder emellan. De politiska ideologierna påverkar stort vad och hur man vill påverka genom regleringar. Statsskicket har även påverkat ländernas kultur i dagens läge. Länderna i Östeuropa var ända in på 1990-talet kommunistiskt styrda, vilket påverkade besluten då och högst antagligen än idag på någon nivå. De flesta västeuropeiska länder har varit demokratier i över 100 år. Länderna har visat sig ha stora skillnader i företagsklimatet, vilket kan anses bero till en viss del på de historiska skillnaderna.

2.2.4 Demokrati

Också demokrati påverkar tillväxten i landets bruttonationalprodukt. Emellertid står det inte klart hur stor effekten på produktiviteten och BNP:n är. Forskarna har inte kommit till någon entydig slutsats i frågan. Aghion m.fl. (2007) undersöker sambandet mellan graden av demokrati och BNP-tillväxten. De finner dock inte något starkt empiriskt bevis på att graden av demokrati⁹ i sig skulle ha en effekt på landets aggregerade produktion. Däremot kommer de fram till att födelsetalet inom olika branscher påverkas på olika sätt beroende på storleken av demokratiindexet. Forskarna kan empiriskt visa att inom branscher som tekniskt är högt utvecklade, kommer demokrati att ha en positiv effekt på branschens födelsetal på marknaden och produktion. Undersökningen utgår från antagandet att konkurrensen på marknaderna

⁹ I undersökningen används ett index på demokrati som forskarna framställt med hjälp av data från Polity IV och Freedom House.

är högre bland demokratier jämfört med icke-demokratier. I en demokrati är det alltså ett större hot från nya konkurrenter, vilket leder till att företag som redan finns på marknaden blir tvungna att investera för att bli mera produktiva (givet att sektorn redan är tekniskt utvecklad). Om branschen är tekniskt outvecklad, kommer inte mera investering och innovation att öka marknadsandelen eftersom även de mera utvecklade marknaderna också investerar. Konkurrens orsakad av demokrati har därmed ingen effekt på den totala faktorproduktiviteten och produktionen ifall sektorn inte är tillräckligt utvecklad. Aghion m.fl. (2007) hävdar att ökad demokrati i värsta fall kan sänka BNP-tillväxten om det finns mycket tekniskt outvecklade branscher i landet.

Acemoglu m.fl. (2019) lyfter fram exempel där även autokrati lett till stora ekonomiska framsteg. I dagens läge är Kina det bästa exemplet på att även icke-demokratier har en stor ekonomisk tillväxt. Trots detta hävdar författarna att demokrati i det långa loppet drastiskt kommer att höja landets produktion. Författarna tolkar resultaten som att ett land som byter styrelseform från autokrati till demokrati kommer att ha en 20 % högre BNP per capita inom loppet av 25 år. Det finns alltid en del problem när man hanterar graden av demokrati kvantitativt. Acemoglu m.fl. anser bl.a. att det kan förekomma mätfel i sättet man mäter demokrati. Men även om man lyckas mäta graden av demokrati realistiskt, kan det trots allt uppstå ekonometrisk problematik i modellerna. Demokratier kan t.ex. skilja sig från icke-demokratier på andra sätt: genom kultur, institutioner och historia (Acemoglu m.fl., 2019). Detta i sin tur kan leda till endogenitet i de ekonometriska modellerna. Forskarna har tacklat problemet genom en *difference-in-difference*-analys med landsfixa effekter. En sådan analys går emellertid att genomföra endast då det skett en förändring i styrelseformen (från autokrati till demokrati eller åt andra hållet). Även i detta fall måste resultaten tas med en nypa salt. Sättet korrigerar inte för demokratitrender i världen. Det kan vara befogat att anta t.ex. att tröskeln för ett land att byta sin styrelseform är lägre ifall grannlandet först gått över från styrelseskick till ett annat.

Det går inte direkt att jämföra marknadens produktivitet med marknadens födelsetal. Emellertid vet man att födelsetalet är en av orsakerna till att produktiviteten på marknaden ökar (Schumpeter, 1942). I Aghion m.fl. (2007) konstateras att demokrati kan förknippas med större konkurrens och samtidigt att demokrati i vissa fall tenderar att leda till högre produktivitet (om sektorn är tekniskt välutvecklad). Man kan alltså

anta att ett högre födelsetal (i och med större konkurrens på marknaden) åtminstone delvis har orsakat en ökad produktivitet på marknaden. Förutom detta presenterar Aghion m.fl. (2007) statistik om att demokratier i största allmänhet har betydligt mycket mindre hinder att träda in på marknaden jämfört med autokratier. Även detta skulle tyda på att födelsetalet i demokratiska länder är högre (i enlighet med de resultat som t.ex. Ciriaci, 2014 presenterar). Aghion m.fl. (2007) hänvisar även direkt till inträde på marknaden och konstaterar att demokratis effekt på uppkomsten av nya företag beror på branschen och branschens tekniska utveckling. Det är mindre lockande att träda in på en tekniskt utvecklad marknad.

Inget helt klart bevis på att demokrati skulle påverka födelsetalet finns. Demokrati är dessutom ett mycket svårt begrepp att mäta statistiskt. Baserat på den tidigare litteraturen kan man dock anta att det finns någon sorts samband mellan demokrati och marknadens födelsetal. Eftersom Europa ända in på 1990-talet var indelat i demokratier och icke-demokratier, har variabeln ett potentiellt förklarandevärde för skillnaden i effekten på födelsetalet mellan öst och väst.

2.2.5 Subventioner

I många länder subventionerar statsledningen vissa företag och branscher för att stöda inhemsk produktion och garantera tillgång till varor som kanske inte i annat fall skulle vara lukrativa att producera. Med andra ord är syftet med subventionering att stöda produktionen eller konsumtionen av en viss vara eller tjänst (Nationalencyklopedin, 2019). Dunne m.fl. (2013) analyserar enskilda företagens beslut att träda in på en marknad från många olika synvinklar. Författarna tittar specifikt på två branscher i USA under 20 års tid; tandläkartjänster och kiropraktikertjänster. Resultaten indikerar att branscher som staten subventionerar (tandläkartjänster i specifika regioner) har i medeltal 11% lägre inträdeskostnader på marknaden. Estimatet för antalet företag är 0,53 enheter högre på dessa marknader jämfört med branscher som inte blir subventionerade. Enligt författarna kan en del av denna signifikanta skillnad förklaras genom större inträde på marknaden. Marknadens födelsetal kan därför anses delvis vara beroende av subventioner.

Santarelli och Vivarelli (2002) ifrågasätter emellertid subventionernas positiva effekt på marknaden eftersom de anser att extra intäkter förvränger företagets bild om hur

bra de är på att producera. Jovanovic (1982) teori om stökig selektion (eng. *noisy selection*) utgår från att nya företag inte färdigt vet sin kostnadsfunktion och måste ”prova sig fram” för att besluta om de vill stanna på marknaden eller dra sig ur. Subventionerna ger en missvisande bild av kostnaderna och kan leda till en ineffektiv marknad, där företagen senare i livscykeln måste göra konkurs då de inte mera blir subventionerade. På grund av subventioner stannar företag som inte är tillräckligt effektiva trots allt på marknaden. Emellertid anser Santarelli och Vivarelli (2002) att engångssubventioner är ett bättre alternativ jämfört med årliga subventioner ifall man vill upprätthålla en levnadskraftig marknad där marknadsdynamiken är hög. Även Mukherjee (2002) kritiserar subventionering sett i ett längre perspektiv, han kommer till resultat som tyder på att subventionering inte skulle ha någon signifikant effekt på att locka internationella företag in på den inhemska marknaden.

Subventionernas existens, samt deras storlek, är något varje land själv kan bestämma över. Tidigare forskning har visat att subventionerna ger motiv att ta initiativ och grunda ett företag¹⁰ vilket dock inte i alla scenarier är bra för marknaden i sin helhet. Antagligen höjer subventionerna födelsetalet på marknaden. Samtidigt kan det vara svårt för de nya företagen på marknaden att överleva många år, ifall staten tar bort subventionerna i något skede. Detta beror på att den nya företagaren fått en förvrängd bild av sina riktiga inkomster. Subventionering är en möjlig förklaring till fluktuering i födelsetalet och påverkar i så fall också byråkratins effekt på födelsetalet mellan landsgrupper (givet att någondera landsgruppen subventionerar sina företag i en större utsträckning).

2.3 Reformen genom justering av byråkratiska hinder

Tidigare har det konstaterats att de byråkratiska hindren signifikant påverkar marknadens födelsetal. Reformen som gör inträdet på marknaden lättare, leder till att fler entreprenörer tar initiativet och provar om affärsidén fungerar i praktiken. Resultat från tidigare undersökning har övertygat beslutsfattarna i den mån att man genomfört statliga reformer som strävar efter att höja marknadens födelsetal genom minskning av de byråkratiska hindren.

¹⁰ Emellertid finner t.ex. Cincera och Galgau (2005) att färre subventioner även minskar marknadens födelsetal.

Några av länderna med relativt stora byråkratiska hinder i västeuropeisk kontext genomförde reformer i strävan efter ett högre födelsetal år 2011 (Ciriaci, 2014). Länderna var Italien, Spanien och Portugal. I dessa länder sänkte man bl.a. den direkta kostnaden av att träda in på en marknad. Ciriaci försöker förutspå effekten av reformen genom en prediktion på marknadens födelsetal år 2014 (metod: *out of sample forecasting*). Genom analysen estimerar Ciriaci att födelsetalet i Italien skulle öka från 6,7 %¹¹ till 7,2 % mellan åren 2011 och 2014 (kostnaden av att träda in på marknaden minskade från 18,5 till 14,2 % av inkomst per capita). I Spanien estimerades födelsetalet öka från 7,9 % till 9,2 % och i Portugal från 12,4 % till 12,9 %. Prediktionen utgår dock från att alla andra variabler som påverkar marknadens födelsetal hålls lika, *ceteris paribus*. Enligt World Bank Groups statistik om födelsetalet år 2014 har reformerna i verkligheten haft en mindre effekt än vad Ciriaci förutspått. Skillnaden kan förklaras genom variation i andra påverkande variabelers värden samt skillnader i samplet som Ciriaci (2014) hanterar, födelsetalet kan fluktuera kraftigt t.ex. ifall man exkluderar vissa industribranscher från samplet.

Bransetter m.fl. (2014) hävdar att reformen i Portugal verkligen hade en ökande effekt på andelen nya företag på marknaden. Emellertid konstaterar Bransetter m.fl. (2014) att största delen av företagen som trätt in på marknaden i och med reformen är små företag som sällan har en chans att klara av konkurrensen. Detta är förväntat då man ser på resultaten från Dunne m.fl. (1988), som indikerar att största delen av de nya företagen på marknaden försvinner inom första 5 åren av sin existens. Marknaden gynnas emellertid av de företag som klarar av konkurrensen.

Förutom dessa forskningar har även Lucidi (2014) undersökt effekten av reformerna i Italien, Spanien och Portugal. Även han finner att reformerna signifikant ökat födelsetalet i länderna, särskilt bland mikroföretag (under 9 arbetare). Lucidi förutspår att sänkningen av kostnaden av att träda in på marknaden kan i bästa fall öka antalet företag i Spanien och Italien med hela 20 000 nya företag (Lucidi, 2014).

Andra reformer där minskning av de byråkratiska hindren har ökat marknadens födelsetal är bl.a. Mexikos COFEMER-reform i skiftet av 2000-talet, som enligt Bruhn (2008) ökade mängden nya mexikanska företag med 5 procentenheter (Mexikanska

¹¹ Procentenheter nya företag på marknaden.

statsledningen minskade på alla byråkratiska hindren att träda in på marknaden). Bruhn använder data på mikro- och individnivå inom ett land, som hon hävdar att ger mer realistiska resultat med tanke på bl.a. kausalitet då man jämför med data på landnivå.

Det är relativt lätt att följa med resultaten av reformer inom de byråkratiska hindren. Även prediktioner går att spå relativt noggrant. Det finns m.a.o. empiriska resultat som visar att justering av de byråkratiska hindren verkligen påverkar marknadsens födelsetal också i praktiken.

2.4 Historiska och kulturella skillnader mellan öst och väst

Alla de egenskaper som jag presenterat i detta kapitel påverkar marknadsens födelsetal signifikant enligt tidigare forskning. Största delen av egenskaperna varierar mellan olika länder (vissa kan även variera inom ett land). Antagandet i denna avhandling är att egenskaperna även varierar mellan landsgrupperna (Östeuropa och Västeuropa i detta fall).

Den gemensamma nämnaren för länderna i Östeuropa är att de varit en del av östblocket och haft en kommunistisk styrelseform efter andra världskriget ända in på 1990-talet. I Västeuropa har länderna varit demokratiskt styrda. Det är högst sannolikt att annorlunda styrelseformer har format landsgruppernas kultur, tankesätt, lagar m.m. Det är alltså befogat att anta att landets tidigare styrelseform påverkar landets företagsklimat än idag.

Utöver de variabler som jag tidigare nämnt, kommer jag nu att presentera några egenskaper som tidigare forskning visat ha ett samband med både marknadsens födelsetal och landets kommunistiska historia. Egenskaper som uppstått p.g.a. tidigare kommunistisk styrelseform, och som samtidigt påverkar fluktueringen i marknadsens födelsetal, är potentiella förklarande faktorer till skillnaden i effekten som byråkratiska hinder har i de olika landsgrupperna.

Korruption i ett land har en tendens att sänka marknadsens födelsetal. Diverse underökningar har gjorts både mellan länder och inom länder angående korruptionens inverkan på ekonomisk tillväxt. Palifka och Bonnie (2006) hävdar att korruption är ett av de största hoten för företagande i ett land. Korruptionen påverkar entreprenören som träder in på marknaden och samtidigt sättet hen utnyttjar sina resurser och

kreativiteten (Palifka & Bonnie, 2006). Författarna undersöker den brasilianska marknaden och kommer till slutsatsen att korruptionen har en negativ effekt på landets ekonomiska tillväxt och företagande överlag. Emellertid är korruptionen i Brasilien svår att utrota p.g.a. att dess rötter ligger i sociala vanor och kultur som är svåra att ändra på (Palifka & Bonnie, 2006).

Jauregui och Heriot (2016) undersöker 31 olika provinser i Mexiko och kommer till slutsatsen att korruption signifikant minskar andelen nya företag som träder in på marknaden. Korruption sänker m.a.o. marknadens födelsetal. Korruptionens effekt är noterad även bland företag som framställer databaser, och variabeln framkommer allt oftare i en större utsträckning i World Bank Groups datasett (Djankov, 2007). Sandholtz och Taagepera (2005) konstaterar att korruption i största allmänhet oftare uppenbarar sig i länder som är, eller tidigare har varit, kommunistiskt styrda. Författarna hävdar att kommunism skapat strukturella incentiv att delta i korrupt verksamhet. I långa loppet har detta lett till att korruptionen blivit en del av det dagliga livet och kulturen, vilket är svårt att ändra på även om landet senare byter till ett demokratiskt system. Sandholtz och Taagepera (2005) hävdar att ett av de största problemen för demokratiseringen i det forna östblocket är kulturen av korruption som än idag lever vidare i länderna i någon utsträckning.

Som jag tidigare nämnt har även tillgång till krediter och landets tekniska utveckling en effekt på landets födelsetal. Även dessa egenskaper, som signifikant anses påverka marknadens födelsetal, har enligt tidigare litteratur ett samband med kommunism. Entreprenörer själv anser att ett av de största hindren för att idka företagsverksamhet är svårigheten att få lån (statliga lån), detta kommer fram från enkäter som entreprenörerna fått svara på (Djankov, 2007). Ilmakunnas och Topi (1999) visar empiriskt att politiska beslut som sänker styrräntan och höjer tillgängligheten av lån signifikant ökar investering i finska tillverkande företag (författarna definierar inträde på en marknad som en investering, varav födelsetalet ökar i och med beslutet). Tillgänglighet av lån har varit ett problem bland länder som bytt styrelseform från kommunism till demokrati. Csillag och Szelényi (2015) konstaterar att banker i länder som Tjeckien, Polen och Ryssland hade svårt att bedöma vem som skulle beviljas lån direkt efter bytet av styrelseform p.g.a. bristfällig tidigare arkivering av kredituppgifter. Kreditmarknaden var inte så effektiv som den kunde ha varit i tidigare

östblocket på 1990-talet, vilket enligt den information vi har idag påverkade marknadernas födelsetal i länderna. Även Barisitz (2015) anser att forna östblocket, trots en förbättring från 1990-talet, ännu på 2000-talet hade en relativt ostabil kreditmarknad med mycket potentiella dåliga banklån och risk för nya finansiella kriser. Tillgängligheten av lån är inte optimal p.g.a. att processen att byta kommunism till ett demokratiskt och kapitalistiskt system ännu är igång (Barisitz, 2015). Detta påverkar självfallet även inträdet på marknaden.

Den tekniska utvecklingen är enligt Aghion m.fl. (2009) en förklarande variabel till marknadens födelsetal. Beroende på hur utvecklad branschen är tekniskt, kan man estimerar hur födelsetalet utvecklas. Teknisk utvecklingen har också ett samband med landets tidigare styrelseform. Cieślak (2014) visar att länder från det forna östblocket i allmänhet är tekniskt mindre utvecklade jämfört med länder i resten av Europa. Cieślak anser att det ännu tar många år innan länder som tidigare varit kommunistiskt styrda blir jämförbara med resten av Europa i avseende på teknisk utveckling. En möjlig orsak till gapet i utvecklingen mellan landsgrupperna är mindre satsningar på forskning bland länder i det forna östblocket (Cieślak, 2014). Sambandet är ytterligare ett exempel där ländernas tidigare styrelseform indirekt tycks påverka marknadens födelsetal och landets ekonomiska utveckling.

Utöver dessa exempel kan även andra egenskaper inom företagsklimatet vara anknutna till östblockets kommunistiska historia. Dessa får dock stå som de främsta orsakerna för varför fördelningen av länderna baserar sig på den styrelseform som landsgrupperna tidigare haft.

Alla variabler som tidigare forskning anser påverka landets födelsetal kan omöjligen inkluderas i samma multipla OLS-regression p.g.a. risk för bl.a. multikollinearitet. Det är trots allt viktigt att vara medveten om så många egenskaper som möjligt för att analysera sambandet realistiskt.

3 TEORI

Den forskning som tidigare gjorts om de byråkratiska hindrens påverkan på marknadens födelsetal grundar sig på olika nationalekonomiska teorier. Bland de främsta av dessa teorier finns t.ex. teorierna om företagets beslut att träda in på marknaden, företagets tillväxtteori (Gibrats lag, 1931) och marknadsdynamikens teorier (Schumpeter, 1941; Jovanovic, 1982). Teorierna är viktiga att lyfta fram för att bättre förstå bakgrunden till forskningsfrågan och hypoteserna i denna avhandling. Utöver de ovannämnda teorierna, behandlas även teorin om nödvändighetsföretagande eftersom teorin möjligen kan förklara orsaken till att födelsetalet i medeltal är högre i Östeuropa. Nedan följer en genomgång av de väsentliga teorierna.

3.1 Inträde från entreprenörens synvinkel

För att styra de makroekonomiska trenderna (totala faktorproduktiviteten och BNP-tillväxten) genom att påverka marknadens födelsetal, måste man först förstå vad som styr företagarens beslut på mikronivå. Om man förstår hur företagaren tänker, går det att justera företagsklimatet (bl.a. i form av byråkratiska hinder) för att locka fler nya företagare till marknaden.

Arbetsstillfredsställelsen har i många studier visat sig vara högre bland företagare jämfört med arbetstagare, trots att medelinkomsten bland företagare tenderar att vara lägre, arbetstiderna längre och riskerna att misslyckas högre (Block & Koellinger, 2009). Block och Koellinger (2009) undersöker närmare vad som driver individer i Tyskland att grunda ett eget företag trots de höga riskerna och en sannolikt lägre lön. Forskarna finner att företagarna i samplet blir tillfredsställda av den kreativitet och självständighet som de anser att de får av att vara företagare. Även chansen att nå stora ekonomiska vinster driver människorna till att bli företagare, trots att stora inkomster statistiskt sett är mera sällsynta bland entreprenörer än bland arbetstagare (Block & Koellinger, 2009).

Om kostnaderna av de byråkratiska hindren för att grunda ett företag överskrider nyttan som personen anser sig få av att grunda ett företag, avstår en rationell person från att träda in på marknaden (därför minskar födelsetalet då byråkratiska hindren ökar). Dunne m.fl. (2013) presenterar teoretiskt att det diskonterade värdet av de

förväntade framtida intäkterna på marknaden för en potentiell företagare måste vara högre än kostnaden att träda in på marknaden (dessa kostnader består bl.a. av de byråkratiska hindren). Som ”intäkter” räknas inte endast de ekonomiska vinsterna, utan även den tillfredsställelse som personen får av att vara företagare (Block & Koellinger, 2009).

Även antalet företag på en marknad påverkar självklart födelsetalet. Dunne m.fl. (2013) konstaterar att hög konkurrens på marknaden driver priserna och vinsterna till ett minimum (så nära marginalkostnaden som möjligt), vilket gör det mindre lukrativt att träda in på marknaden. En marknad med hög konkurrens anses ur företagarens synvinkel vara mindre lockande. Födelsetalet på marknaden minskar oftast då konkurrensen är stor. Högre konkurrens leder till mindre marginalintäkter för entreprenören och mindre potentiella vinster. Mängden företag på marknaden är alltså en egenskap som mycket väl kan bidra till skillnaden i effekten mellan Öst- och Västeuropa i denna undersökning (givet att konkurrensen är högre i någondera landsgruppen). Även nyttan som företagare får av att grunda ett eget företag kan vara olik bland östeuropeiska företagare och västeuropeiska företagare. Det är emellertid svårt att mäta nytta i en kvantitativ undersökning. Man bör dock vara medveten om att alla dessa variabler kan påverka resultaten.

3.2 Makroekonomiska teorier

Utöver den mikroekonomiska aspekten, kan födelsetalets variation förklaras genom makroekonomiska teorier. De mest väsentliga teorierna presenteras nedan.

3.2.1 Gibrats lag

Företagsstorleksdistributionen på marknaderna är i allmänhet skev. Fördelningen liknar mest en lognormaldistribution. Det finns en stor andel mikroföretag på marknaden och ju större företagen blir, desto mindre andel finns det av dem på marknaden (Bartelsman m.fl., 2009). Detta gäller på nästan alla marknader i alla länder vid granskning av företagsstatistik. Små företag är vanligare på marknaden än stora.

Robert Gibrat (1931) strävade till att förklara den skeva företagsstorleksfördelningen genom att visa att varje företag årligen antar en slumpmässig tillväxttakt från ett

normalt fördelat sampel av tillväxttakter. Då blir företagets tillväxttakt varje period helt enkelt:

$$(2) \quad \frac{x_t - x_{t-1}}{x_{t-1}} = \varepsilon_t$$

Där x_t är företagets storlek och x_{t-1} är företagets storlek i den föregående perioden. ε_t är en slumpmässig koefficient (=tillväxttakten) som är dragen ur ett normalt fördelat sampel. Med andra ord har storleken av företaget i början av perioden ingen skillnad, eftersom vilket som helst företag kan växa mycket, lite eller inte alls under den kommande perioden. Antagandet är att ifall man börjar med 100 stycken lika stora företag på marknaden, kommer man i sin om tid att få en lognormalfördelad företagsstorleksdistribution.

Gibrats lag har visat sig stämma i en hel del exempel, teorin kan bl.a. förklara den storleksdistributionen man ser på marknaderna i dagens läge. Teorin har dessutom använt i många andra sammanhang. Den har t.ex. lyckats förklara fördelningen av stadsstorlekar i olika länder.

Teorin är både intuitiv och lätt att implementera. En del studier har emellertid hittat bevis på att små företag växer snabbare än större företag¹² (bl.a. Hall, 1987; Santarelli & Vivarelli, 2002). Dessa fynd strider alltså mot Gibrats lag, som antar att företagets tillväxt är totalt slumpmässig. Hall (1987) hävdar dock att orsaken till att mindre företag har högre tillväxttakt även kan bero på mätfel, närmare sagt avvikelser i urvalet (eng. *sample selection bias*). Eftersom mindre (unga) företag har en tendens att oftare dra sig från marknaden (se kapitel 2.1) kommer deras genomsnittliga tillväxttakt att representeras endast av företag som överlever, vilket kommer att höja medeltalet av tillväxttakten bland små företag.

Santarelli och Vivarelli (2002) hävdar för sin del att unga företag växer snabbare än äldre företag, men att tillväxttakten efter några år av existens blir slumpmässig (börjar likna Gibrats lag). Även annan kritik har riktats mot Gibrats lag. Kritiken beror i allmänhet på att teorin antar att tillväxttakten är helt slumpmässig. Många forskare anser att företagets tillväxt kan förklaras genom olika faktorer, t.ex. genom

¹² Som beror på att små företag ofta även är unga. Åldern är en signifikant förklarande faktor, inte storlek (se kapitel 2.1).

konkurrenternas tillväxttakt eller företagets tillväxttakt i den föregående perioden. Bland annat Coad (2007) finner att tillväxttakten är relativt stabil för större företag och tillväxttakten i nästa period går att estimeras genom tillväxttakten i den tidigare perioden. För mindre företag finner Coad (2007) att små företag i största allmänhet kännetecknas av negativ autokorrelation i tillväxttakter och långa perioder av hög tillväxt är sällsynt bland små företag. Trots kritiken, har Gibrats lag lyckats hålla i sitt status som en förklarande faktor till företagsstorleksfördelningen. Detta beror på att teorin lyckas förklara många scenarier som faktiskt existerar i dagens samhälle.

Gibrats lag kan antas påverka marknadens födelsetal på olika sätt. Givet att teorin stämmer, kan man anta att alla företag har möjligheten att växa mycket och göra stora vinster. Detta skulle antagligen höja mängden entreprenörer på marknaden, som önskar att just deras företag skulle bli stort. Å andra sidan antar teorin att tillväxttakten är helt slumpmässig. Detta kan också orsaka att entreprenörerna inte vågar investera i sitt företag eftersom sannolikheten att växa på marknaden är trots investeringen lika stor som när man inte investerar. Teorin ger med andra ord incentiv till att träda in på en marknad men inget incentiv att utveckla affärsverksamheten, vilket verkar relativt ologiskt.

3.2.2 Kreativ förstörelse

Som det tidigare konstaterats, spelar Joseph Schumpeters (1942) teori om kreativ förstörelse en viktig roll i att förklarar varför marknadens födelsetal påverkar samhällets aggregerade inkomst. Teorin grundar sig på att nya, möjligen mer produktiva, företag ersätter de mindre produktiva företagen på marknaden och gör den aggregerade produktiviteten på marknaden högre. Detta i sin tur ökar statens ekonomiska tillväxt. Eftersom varje land i största allmänhet strävar till en högre BNP, vill man även höja marknadens födelsetal. Tidigare forskning har klart visat att ett höjt födelsetal signifikant ökar den ekonomiska tillväxten i landet (se bl.a. Criscuolo m.fl., 2014; Decker m.fl., 2014). Denna effekt har forskarna ofta förklarat med hjälp av teorin om kreativ förstörelse. Enligt teorin, leder även ett högre födelsetal på marknaden till att flera företag också försvinner från marknaden. Ett antagande, som forskare empiriskt visat att stämmer på många marknader. Fler företag ökar konkurrensen på marknaden och en större del av de mindre produktiva företagen måste dra sig från marknaden. För en enskild entreprenör är alltså ett högre födelsetal inte

nödvändigtvis bra på grund av den ökad konkurrens. Hela marknaden och samhället i sin helhet drar trots allt nytta av en fungerande och dynamisk marknad.

Den tidigare litteraturen inom ämnet har endast hävdad att ett högre födelsetal är bra för marknaden i sin helhet. Det är emellertid befogat att ställa frågan ifall ett allt för högt födelsetal på marknaden skulle orsaka för stor osäkerhet och möjligtvis skada marknaden? Frågan tycks inte hittills ha varit aktuell eftersom det inte verkar finnas någon vidare forskning om den optimala nivån för födelsetalet.

Teorin om kreativ förstörelse förklarar varför avhandlingens forskningsfråga är viktig. Nya företag höjer produktiviteten och den ekonomiska tillväxten. Staten vill påverka marknadens födelsetal genom att justera de byråkratiska hindren. Genom att undersöka effekterna skilt för Öst- och Västeuropa bidrar denna avhandling med information om hur länderna i respektive landsgrupp ska justera sin byråkrati för att nå ett högre födelsetal.

3.2.3 *Teorier om marknadens dynamik och företagens tillväxttakter*

I detta kapitel beskrivs några teorier om varför entreprenörer inte klarar sig på marknaden, även om de har en bra affärsidé. Teorierna förklarar varför unga företag ofta misslyckas (vilket i sin tur påverkar marknadsdynamiken). Teorierna är i viss mån motstridiga med Gibrats lag, vilket också visar att ingen entydig sanning för inträde och tillväxt på en marknad finns.

Boyan Jovanovic (1982) strävade till att förklarar varför turbulensen på marknaden är stor bland nya (oftast små) företag. På grund av osäkerhet av kostnader måste nya företagen prova ifall de klarar sig på marknaden. Enligt Jovanovic (1982) vet nya företag inte sin produktivitet förrän de träder in på marknaden. Genom den passiva inlärningsmodellen¹³ får företagen fram den riktiga kostnadsfunktionen. Det ända sättet att lära sig på är att stanna på marknaden. Enligt Jovanovic ser en ny entreprenörs kostnadsfunktion ut på detta vis:

$$(3) \quad \gamma(g_t) \times \theta(c + \varepsilon_t)$$

¹³ Betyder att entreprenören ska prova sig fram och justera budgeten och planen i nästa period.

Där $\gamma(g_t)$ är den konvexa kostnadsfunktionen. $\theta(c + \varepsilon_t)$ är multiplikatorn som varje företag har och indikerar att de har olika produktivitet. Företaget själv är omedveten om parametern c , som dras slumpmässigt från en distribution där entreprenören vet formen av distributionen och medelvärdet, men inte sin riktiga kostnad. ε_t är en slumpmässigt distribuerad yttre chock.

Formel 3 visar att företaget inte vet sin kostnadsfunktion i början av livscykeln och ska justera sina planer enligt den information man får då man stannar på marknaden. Om företaget har färre kostnader än förväntat växer det även snabbare i början av sin existens. Högre kostnader än förväntat leder till förluster och till att företaget drar sig från marknaden strax efter sitt inträde. I det långa loppet klarar sig bara produktiva företag och resten försvinner. I början förväntas alla företag vara lika stora enligt Jovanovic.

I början av existensen växer nya, effektiva, företag förhållandevis snabbare än äldre företag enligt Jovanovic. Det finns även olika sannolikheter för företagen att göra konkurs, beroende på deras ålder (Jovanovic, 1982). Detta strider mot Gibrats lag. Emellertid kommer Jovanovic teori att leda till att tillväxttakten saktas ner ju äldre företagen blir, och ju bättre de kan förutspå sin kostnadsfunktion. Man kan alltså anta att tillväxten efter detta kan börja likna mera Gibrats lag, liksom Santarelli och Vivarelli (2002) hävdar. Jovanovic teori om kostnadsfunktioner som inte helt går att förutspå är dock ett fungerande verktyg till att förklara varför turbulensen på marknaden är högre bland unga företag. Teorin förklarar också orsaken till varför det i allmänhet anses vara riskabelt att grunda ett nytt företag.

Hugo Hopenhayn (1992) jobbar vidare på Jovanovic teori om företagens tillväxt. Enligt Hopenhayn beror företagens heterogena produktivitet på slumpmässiga chocker som är olika i varje period. Storleken på chocken korrelerar med den tidigare perioden, autokorrelationen är alltså relativt hög. I varje period bestämmer företagen om de vill stanna eller lämna marknaden. Företagens storlek beror på storleken av chockerna den upplevt under sin livstid. Ifall företaget inte lyckas producera mera än värdet av kostnaden av att stanna på marknaden, måste företaget lämna marknaden. Hopenhayn hävdar att äldre företag förväntas ha högre sannolikhet att överleva, högre produktivitet och vara större i jämförelse med yngre företag på marknaden. Denna teori strider åtminstone delvis emot Gibrats lag, eftersom tillväxttakten här inte

förväntas vara slumpmässig (även om storleken på chocken i varje period är slumpmässig). Teorin leder till att äldre företag på marknaden i medeltal skulle vara större än de unga företagen, vilket verkar logiskt.

Richard Ericson och Ariel Pakes (1995) för sin del hävdar att företagets tillväxt är en funktion av andelen kapital som satsas på forskning och utveckling. Tekniken finns tillgänglig för alla, skillnaden mellan företagen bestäms beroende på hur bra företaget lyckas utnyttja tekniken i sin produktion. Ericson och Pakes hävdar att tillväxten inte heller endast beror på den egna investeringen i teknik, utan även av konkurrenternas satsning på den tekniska utvecklingen. Den som lyckas bäst i implementering av ny teknik är också mest produktiv.

Senare teorier har med andra ord hävdad att företagets tillväxttakt och sannolikhet att dra sig från marknaden inte är totalt slumpmässig, som Gibrats lag påstår. Snarare tycks tillväxttakten bero på t.ex. företagets ålder och tekniska utveckling enligt teorierna.

Med tanke på teoriernas relevans för forskningsfrågan, kan man konstatera att:

- Gibrats lag förklarar den skeva företagsstorleksdistributionen som kännetecknar de flesta marknader.
- Jovanovic (1982) förklarar varför tillväxttakten är bevisligen högre bland unga företag på marknaden.
- Hopenhayn (1992) och Ericson och Pakes (1995) strider mot Gibrats lag och anser att företagets tillväxt beror på variabler som t.ex. ålder och teknisk utveckling. Med tanke på marknads födelsetal, ger dessa teorier en möjlighet för entreprenören att själv påverka sin tillväxttakt. Det är mera motiverande att träda in på en marknad och ta initiativ ifall man själv kan påverka sitt öde. Enligt Gibrats lag kan en enskild företagare föga påverka sin tillväxttakt.

3.2.4 Nödvändighetsföretagande

Nödvändighetsföretagande kallas företagande som uppstår p.g.a. att det inte finns andra alternativ att livnära sig på (Williams & Williams, 2014). I praktiken betyder detta att det finns för lite arbetsplatser på marknaden eller att arbetsmarknaden inte

fungerar så effektivt som den kunde göra. Man väljer att bli entreprenör av tvång istället för att bli det frivilligt. Williams och Williams (2014) hävdar emellertid att motiven för att träda in på en marknad inte i verkligheten är svartvita, utan snarare baseras beslutet på en kombination av både tvång och fri vilja. Det är dock ett faktum att graden av tvång att bli företagande är högre i vissa länder, vilket leder till att nödvändighetsföretagande är högre i dessa länder. Om ett land har en högre grad av nödvändighetsföretagande, är det även rationellt att anta att marknadens födelsetal är högre i detta land. Marknadsdynamiken påverkas direkt av en högre grad av nödvändighetsföretagande, vilket enligt Schumpeters teori om kreativ förstörelse kommer att höja marknadens produktivitet men samtidigt bidrar till ytterligare osäkerhet på marknaden för enskilda entreprenörer.

Bhola m.fl. (2006) finner resultat som indikerar att de byråkratiska hindren påverkar födelsetalet signifikant mera på marknader där graden av nödvändighetsföretagande är lägre än bland marknader med högt nödvändighetsföretagande. Detta ter sig naturligt eftersom entreprenören föga har andra alternativ på marknader med högt nödvändighetsföretagande. Bhola m.fl. (2006) lyckas även visa att länder med tidigare kommunistisk styrelseform har en högre sannolikhet att ha en hög grad av nödvändighetsföretagande då man jämför med länder som varit demokratiska en längre tid. Emellertid indikerar resultaten att all sorts företagande i post-kommunistiska länder är på en högre nivå än bland länder som inte varit kommunistiskt styrda. Detta beror främst på att de tidigare kommunistiska länderna från början har färre företag på marknaden, det finns mera rum för nytt inträde (Bhola m.fl., 2006).

Teorin om nödvändighetsföretagande fungerar som en potentiell förklaring till varför födelsetalet till att börja med är högre bland länder som tillhör det forna östblocket. Enligt de resultat Bhola m.fl. (2006) kommer fram till, kunde teorin också fungera som förklaring till varför fluktueringen i födelsetalet är olik mellan landsgrupper.

4 DATA

I analysen används data från World Bank Group (*Doing Business*-dataset, 2019) och Eurostat (*Structural Business Statistics*-data 2019). Utöver detta granskas även PolityIV-indexet (2019) från Centre for Systemic Peace för att jämföra graden av demokrati i samplets länder. Det handlar om paneldata, där 28 europeiska länder uppföljs över åren 2008-2015. Varje land är indelat i 57 olika branscher. Allt som allt består data av ca. 180 variabler som beskriver företagsklimatet i respektive land. Den totala mängden observationer uppgår till 47 642. En observation i data beskriver en företagsstorleksgrupp, inom en specifik bransch, i ett land, under ett visst år.

Största delen av variablerna är från World Bank Groups *Doing Business*-dataset som framställts genom att intervjua över 13 800 lokala experter (bl.a. jurister, konsulter, revisorer m.m.) inom sina områden angående omständigheterna i landet. Detta gör att data kan anses vara mycket trovärdigt och jämförbart över landsgränser och tid (World Bank Group, *Doing Business*, 2019). Företagen i samplet definieras som *Limited liability companies*¹⁴ (den vanligaste bolagsformen i varje land) som agerar i landets ekonomiskt största stad, vissa länder har dock med de två största städerna i materialet (World Bank Group, *Doing Business*, 2019).

Länderna är kategoriserade i två grupper; Östeuropa och Västeuropa. Uppdelningen baserar sig på ländernas historiska styrelseform, men är automatiskt också en geografisk uppdelning i öst och väst.¹⁵ Fördelningen av länderna är följande:

Väst: Österrike, Belgien, Schweiz, Cypern, Danmark, Spanien, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Portugal, Sverige och Storbritannien.

Öst: Bulgarien, Tjeckien, Estland, Kroatien, Ungern, Litauen, Lettland, Polen, Rumänien, Slovenien och Slovakien.

Turkiet och Tyskland har lämnats bort från undersökningen, trots tillgång till data. Beslutet beror på att länderna varken kan kategoriseras som rena demokratier eller kommunistiska diktaturer under tiden direkt efter andra världskriget. Turkiet var

¹⁴ Limited liability company: en sorts hybrid mellan ett aktiebolag och ett handelsbolag.

¹⁵ Den historiska styrelseformen (efter andra världskriget) är grunden till uppdelningen, eftersom detta kan anses påverka landets företagsklimat och därmed marknadens födelsetal.

mellan åren 1960 och 1983 styrt av militären och genom hela 1900-talet har regimen inte varit demokratisk enligt definition (Nationalencyklopedin, 2020). På grund av detta kan Turkiet inte anses vara ett västeuropeiskt land, med hänsyn till definitionen av ett västland i denna avhandling. Direkt efter andra världskriget band dock landet närmare relationer till väst; de gick bl.a. med i NATO år 1952 (Nationalencyklopedin, 2020). Landet kan därför föga anses ha varit en del av östblocket heller. Landet har heller aldrig varit kommunistiskt styrt.

Problemet med Tyskland är att hälften av landet var demokratiskt efter andra världskriget, då andra hälften var kommunistiskt styrt. Även landets ekonomiskt största stad, Berlin, var tudelad av järnridån vilket försvårar kategoriseringen i denna data.¹⁶ Tyskland ska alltså lämnas bort från undersökningen för att minska risken av mätfel i den empiriska analysen.

4.1 Variabler av intresse

I tabell 1 beskrivs de viktiga variablerna som kommer att användas vid analysering av forskningsfrågan. Variablerna för kostnad, tid och antal processer för att träda in på en marknad har alla använts för att framställa indexet för *lätthet att grunda ett företag*. Indexet för *lätthet att idka företagsverksamhet* tar i beaktande även andra komponenter i företagsklimatet utöver de byråkratiska hindren som direkt påverkas av staten. Det finns med andra ord en klar skillnad mellan indexen.

¹⁶Eftersom data är samlat ur landets ekonomiskt största stad: Berlin. Berlin kommer att representera båda landsgrupperna.

Tabell 1 Beskrivning om viktiga variabler i denna avhandling.

VARIABEL	DEFINITION
Födelsetal x100	Andelen nya företag på marknaden i proportion till de redan existerande företagen (se formel 1, s. 3). I data är födelsetalet multiplicerat med talet 100.
Lätthetsindex för att idka företagsverksamhet	Index som beskriver diverse variabler som påverkar företagsklimatet i landet. ¹⁷ Skala 0–100. Ju högre tal, desto bättre omständigheter att vara företagare. Indexet framställs av World Bank Group (2020). Indexets engelska namn: <i>Ease of Doing Business index</i> .
Lätthetsindex för att grunda företag	Index som beskriver kostnaden, tiden och antalet processer som måste genomgå för att träda in på en marknad/grunda företag. ¹⁸ Skala 0–100. Ju högre tal, desto bättre omständigheter för företagaren att grunda ett företag. Indexet framställs av The World Bank Group (2020). Indexets engelska namn: <i>Ease of Starting a Business index</i> .
Kostnad av inträde	Byråkratiska processernas kostnader, betalas rakt till myndigheterna då man grundar ett företag/ träder in på marknaden. Engångskostnad. Anges i procent av inkomst per capita.
Väntetid för inträde	Tiden som går åt då myndigheterna granskar ansökan och andra dokument som krävs för inträde på marknaden. Den tid potentiella företagaren måste vänta före affärsverksamheten får börja. Anges i antalet dagar.
Antal processer för inträde	Antalet byråkratiska processer den potentiella företagaren måste genomgå före hen kan börja affärsverksamheten/träda in på marknaden.
Antal företag	Antalet aktiva företag på marknaden i tiden t-1.
Demokratiindex	Index för hur demokratiskt landet är. Skala -10 – +10. Ju högre tal, desto högre är graden demokrati. <i>Polity2</i> -variabeln från Centre for Systemic Peace data. ¹⁹

¹⁷ Metoden är skapad av Djankov m.fl. (2002), World Bank Group har senare gjort några förändringar gällande framställningen av indexet (World Bank Group, 2020). Indexet består av 10 olika komponenter och deras viktade medeltal bidrar till slutliga indexets storlek. Komponenterna; lätthet att träda in på en marknad, lätthet att låta bygga nya fastigheter, lätthet att få en permanent anslutning till elnätverket, lätthet att köpa upp ett annat företag för att expandera sin verksamhet, tillgänglighet till lån (krediter), små investerarens rättigheter, skattetrycket för medelstora företag, lätthet att importera och exportera, hur effektivt det är att lösa företagstvister i domstolen på den lägsta nivån av rättssystemet och lättheten att göra konkurs (World Bank Group, 2020). En mer detaljerad beskrivning av indexets framställning: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB19-Chapters/DB2019-Data-Notes.pdf> (hämtad: 8.1.2020).

¹⁸ Även minimum mängd kapital som krävs för att träda in på marknaden beaktas i detta index (World Bank Group, 2020).

¹⁹ Variabeln beskriver graden demokrati samt autokrati i landet. Graden av demokrati påverkas i detta datasett av olika komponenter, främst beroende på sättet hur ämbetsmän väljs till förtroendeuppdraget. Olika komponenter är; synligheten av institutioner och processer genom vilka medborgare kan uttala sina åsikter om alternativa ledare och alternativ politik, klara restriktioner för maktbefogenheterna för den som har makten/ den som innehar ämbetet samt säkerheten för friheter för hela befolkningen med tanke på det dagliga livet och politisk aktivitet. För en närmare beskrivning av indexet och dess uppbyggnad, se: <http://www.systemicpeace.org/inscr/p4manualv2018.pdf> (hämtad: 8.1.2020).

Subventioner	Andelen subventioner staten betalar ut. Anges i procent av genomsnittliga utgifterna för företagen.
Förädlingsvärde	Industribranschens förädlingsvärde i medeltal. Output – input = värdet av förädlingen. Inflation tagits i beaktande (deflator). Anges i euro.
RI- index	Index som mäter hur effektivt landets myndigheter sköter insolvens. Mäter tiden, kostnaden och slutresultatet av juridiska talan i situationer där företaget har svårt att betala. ²⁰ Granskar bl.a. återbetalningsgraden av skulden. Skala 0–100. Ju högre tal, desto effektivare fungerar systemet (bl.a. högre återbetalningsgrad och kortare tid för proceduren). Indexet framställs av World Bank Group. Indexets engelska namn: <i>Resolving Insolvency index</i> .

Utöver dessa variabler kommer den ekonometriska analysen att kontrollera för fixa effekter. Företagen är indelade företagsstorleks kategorier, branscher och år då data är samlat. Varje år och bransch antar en egen dummyvariabel. Fyra olika företagsstorlekar har skapats i data baserat på mängden anställda som företagen sysselsätter. Klass 1 har inga anställda (endast entreprenören själv), klass 2 står för 1-4 anställda, klass 3 för 5-9 anställda och klass 4 står för 10 anställda eller fler. Genom att använda fixa effekter blir resultaten jämförbara över tid och landsgränser och även oberoende av bransch (Woolridge, 2012 s. 509).

4.2 Nyckeltal

I tabell 2 presenteras nyckeltalen för analysens viktigaste variabler skilt för Östeuropa och Västeuropa. Eftersom det finns sex stycken fler västländer i data är även mängden observationer för denna landsgrupp större. På grund av den stora mängden observationer i båda landsgrupperna torde skillnaden emellertid inte påverka tolkningen av resultaten på något sätt.

²⁰ För noggrannare beskrivning av framställningen av indexet se World Bank Groups beskrivning: <https://www.doingbusiness.org/en/methodology/resolving-insolvency> (hämtad: 16.3.2020).

Tabell 2 Deskriptiv tabell med de huvudsakliga variablerna av intresse och deras nyckeltal.

ÖSTEUROPA					
Variabel	Obs.	Medeltal	σ	Min	Max
Födelsetal x100	16 035	10,50	10,42	0,08	93,9
Kostnad av inträde	17 465	5,50	4,82	0	18,9
Antal processer för inträde	17 465	6,66	1,77	4	12
Väntetid för inträde	17 465	18,30	12,02	4,5	61,5
VÄSTEUROPA					
Variabel	Obs.	Medeltal	σ	Min	Max
Födelsetal x100	21 003	7,02	6,83	0,03	90
Kostnad av inträde	23 965	4,62	5,42	0	18,7
Antal processer för inträde	23 965	5,67	2,04	3	11
Väntetid för inträde	23 965	14,12	11,61	4	61

Notera: År 2008–2015. 28 länder och 57 olika branscher. Extremvärden 0 och 100 har inte beaktats för födelsetalet.

Födelsetalet, vars fluktuering undersöks i avhandlingens empiriska del, har ett högre medeltal i Östeuropa än i Västeuropa. I medeltal träder en proportionellt större andel företag in på marknaderna årligen i öst (i genomsnitt finns det 10,5 % nya företag på en östeuropeisk marknad årligen och ca. 7 % nya företag på en västeuropeisk marknad). Genom att avläsa födelsetalets standardavvikelse (σ) kan det konstateras att spridningen bland observationerna i öst också är något större. Variationskoefficienten²¹ för både öst och väst är hög; i öst 99,19 % och i väst 97,32 %. Den stora variationen bland observationerna stöder antagandet om att skillnaderna i födelsetalet är stora mellan olika branscher, länder, företagsstorlekar och år.

Kostnaden av att träda in på en marknad är ca. en procentenhet av inkomst per capita högre bland östländer. I proportion är kostnaden av inträde 18,98 % högre i öst än i väst.²² Standardavvikelsen för kostnaden är emellertid högre i väst. Det bör noteras att

²¹ Variationskoefficient = standardavvikelse (σ) / medeltal

²² Skillnad i procent = (kostnad_{öst} - kostnad_{väst}) / kostnad_{väst}

vissa länder inte kräver några direkta betalningar till myndigheterna för att grunda ett företag, och därför är minimum kostnaden i respektive landsgrupp noll.

I medeltal krävs det ca. en process mer för att träda in på en marknad i öst jämfört med marknader i väst. Observationernas värden är förhållandevis konsistenta för antalet processer, variationskoefficienten för öst är 26,6 % och för väst 35,9 %. Detta indikerar att alla länder inom respektive landsgrupp har förhållandevis liknande regler för mängden processer som krävs för inträde.

Den mest avsevärda skillnaden mellan öst och väst finns i tiden som går åt före affärsverksamheten får börja. En entreprenör i öst är tvungen att vänta en 29,6 %²³ längre tid att verksamheten kan börja jämfört med en entreprenör i väst. I Östeuropa räcker det i medeltal 18,3 dagar att träda in på en marknad då det i Västeuropa tar 14,1 dagar att träda in. Standardavvikelsen för väst är emellertid aningen högre än i öst, variationskoefficienten för öst är 65,7 % och i väst 82,3 %.

4.3 Index och demokrati

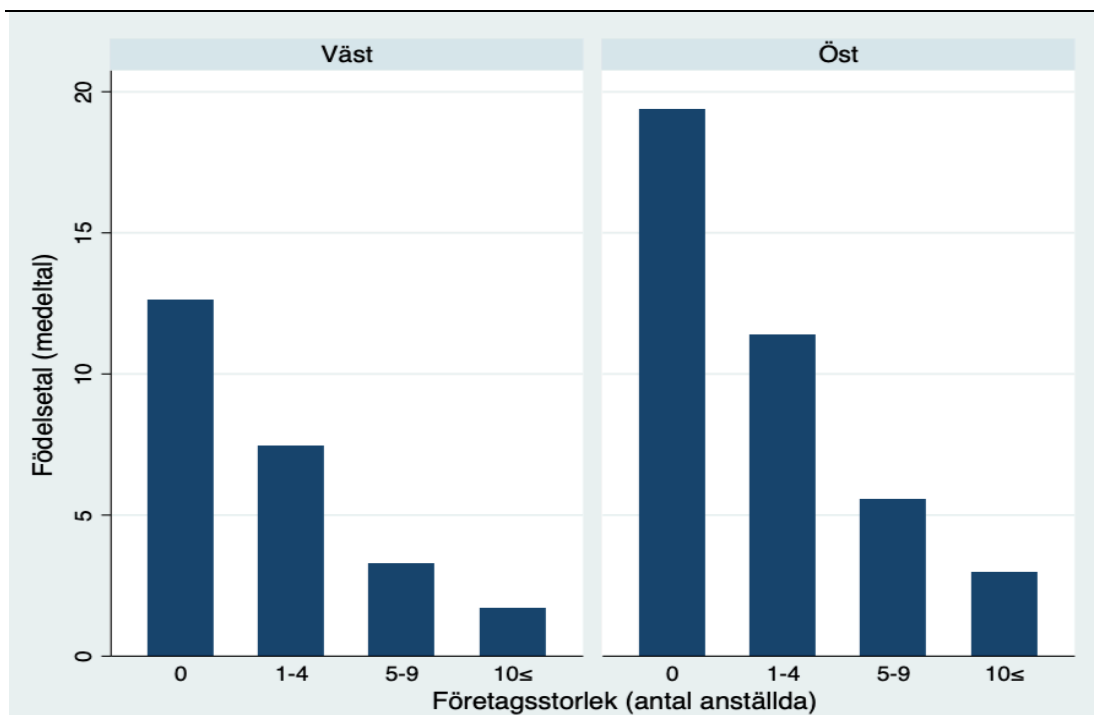
Det ter sig naturligt att lätthetsindexet för att grunda ett företag är högre i Västeuropa, eftersom alla de enskilda byråkratiska hindren som påverkar indexet är mindre i väst. Från tabell 3 kan avläsas att indexet antar ett 3,8 % högre värde i väst jämfört med öst. Emellertid är lätthetsindexet för att idka företagsverksamhet hela 7,9 % högre i väst. Eftersom lätthetsindexet för att idka företagsverksamhet även fångar upp effekten av andra variabler inom företagsklimatet, kan man anta att omständigheterna för entreprenörer överlag är bättre i väst (inte enbart med hänsyn till de byråkratiska hindren för inträde).

²³ Skillnad i procent = $(\text{tid}_{\text{öst}} - \text{tid}_{\text{väst}}) / \text{tid}_{\text{väst}}$

Tabell 3 Lätthetsindexen för att idka företagsverksamhet och träda in på en marknad i öst respektive väst.

Lätthetsindex för att idka företagsverksamhet (medeltal)	
Västeuropa	75,28
Östeuropa	69,78
Lätthetsindex för att grunda företag (medeltal)	
Västeuropa	88,21
Östeuropa	85,02

Trots att omständigheterna för företagen tycks vara bättre i väst, har marknaderna i öst emellertid ett högre genomsnittligt födelsetal. Detta är aningen överraskande eftersom tidigare litteratur hävdar att goda omständigheter inom företagsklimatet (speciellt de byråkratiska hindren) torde höja födelsetalet på marknaderna. Det verkar som att någon annan egenskap, som inte fångas upp av dessa index, påverkar marknadens födelsetal. En möjlig förklaring till detta är att Östeuropa skulle ha en högre grad av nödvändighetsföretagande²⁴.

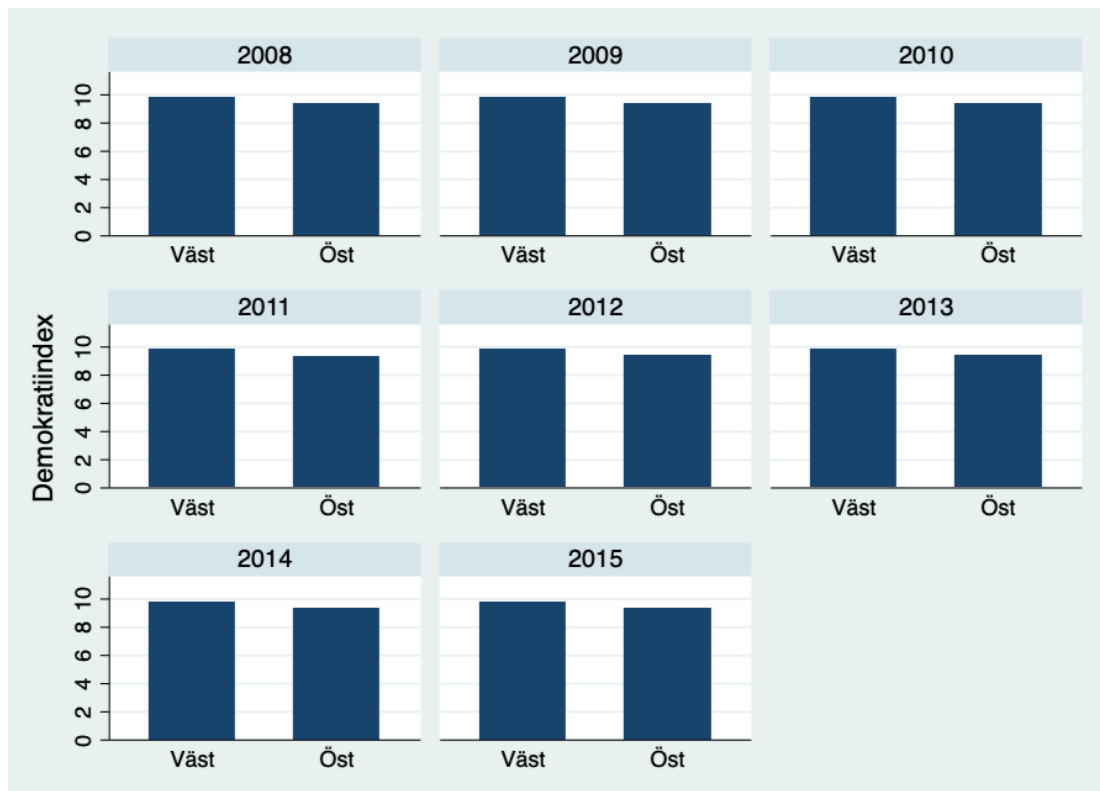
Figur 4 Genomsnittligt födelsetal per företagsstorleksgrupp i Öst- och Västeuropa.

Notera: Medeltal av alla år och branscher. Extremvärden 0 och 100 för födelsetalet har inte beaktats. Källa: Koski (2020).

²⁴ Se teorin om nödvändighetsföretagande i avhandlingens teorikapitel.

Figur 4 beskriver det genomsnittliga födelsetalet i alla olika företagsstorlekklasser i båda landsgrupperna. Utöver att födelsetalet i genomsnitt är högre i alla storlekklasser i öst, kan det även konstateras att distributionen liknar rätt mycket Bartelsman m.fl. (2009) fynd som de presenterar i sin undersökning (se figur 3, s. 12). Det genomsnittliga födelsetalet är högre bland de mindre storlekklasserna. Oftast är de inträdande företagen små, vilket förklarar skillnaderna mellan storleksgrupperna. Företagsstorleken korrelerar med andra ord med födelsetalet. Marknader med många små företag tenderar att ha ett högre födelsetal (eftersom de små företagen ofta är unga). För en trovärdig analys av vad som påverkar födelsetalet måste även företagsstorleken beaktas.

Det finns en orsak att granska graden demokrati i båda landsgrupperna (enligt den definition av demokrati som Centre for Systemic Peace presenterar), eftersom tidigare litteratur (bl.a. Aghion, 2007; Acemoglu, 2019) hävdar att det finns ett samband mellan demokrati och marknadens födelsetal. Från figur 5 kan avläsas att indexet för demokrati inte kännetecknas av drastiska skillnader mellan Öst- och Västeuropa under åren 2008–2015. Indexet verkar årligen anta ett aningen mindre värde i öst, skillnaden är emellertid marginell. Medeltalet av indexet i Västeuropa var 9,81 (10 maximum) inom tidsintervallet. För Östeuropas del var medeltalet 9,37 för samma tidsperiod. Standardavvikelsen i väst var 0,52 och 0,64 i öst. Variationskoefficienten för respektive landsgrupp blir därmed 0,053 och 0,068. Variationen både inom och mellan landsgrupperna är alltså liten, vilket kommer att leda till en låg förklarandekraft för variabeln ifall den inkluderas i den ekonometriska modellen. Graden demokrati påverkar möjligtvis fluktueringen i marknadens födelsetal men variabeln kan inte förklara skillnader mellan landsgrupperna i detta sampel.

Figur 5 Årliga skillnader i demokratiindexet mellan öst och väst.

Källa: Koski (2020).

4.4 Mängden företag, arbetsmarknadsregleringar och subventioner

I litteraturöversikten presenterades en mängd olika variabler som ingår i företagsklimatet och som forskarna anser att påverkar marknadens födelsetal. En av dessa variabler är den totala mängden företag som existerar på marknaden. En större mängd företag på marknaden ökar konkurrensen och gör det mindre attraktivt för nya företag att träda in på marknaden. Mera konkurrens leder till att marginalintäkten sjunker nära marginalkostnaden, och den potentiella vinsten företaget kan göra, blir mindre. Dunne m.fl. (2013) visar denna effekt empiriskt i sin undersökning. I detta sampel finns det i genomsnitt 43,05 (15,3 % mer än i öst) fler företag på en västeuropeisk marknad än på en östeuropeisk. Medeltalet i väst är 323,25 företag/marknad och i öst är medeltalet 280,2 företag/marknad. Konkurrensen är alltså något högre i väst.

En annan förklarande variabel är nivån av arbetsmarknadsregleringar i landet, som t.ex. Martin och Scarpetta (2012) finner att signifikant påverkar marknadens födelsetal. En stor mängd arbetsmarknadsregleringar är problematiskt från

arbetsgivarnas (företagarnas) synvinkel och tenderar att leda till ett mindre födelsetal. Skillnaden i arbetsmarknadsregleringarna mellan väst och öst tycks emellertid inte vara stor. Indexet för arbetsmarknadsregleringarna är i medeltal 2,53 i väst och 2,47 i öst. Också standardavvikelseerna inom landsgrupperna är små. Variationen i regleringarna är marginell både inom och mellan landsgrupperna och kan föga anses ha någon förklarandekraft till skillnader i födelsetalets fluktuering mellan öst och väst.

Även subventionering anses höja marknadens födelsetal, speciellt om subventionerna riktas till företag som träder in på marknaden. I data anges subventionerna i procent av de genomsnittliga utgifterna för företagen. Medeltalet i Östeuropa är 51,25 % och i väst 58,76 % mellan åren 2008 och 2015. Västlänternas subventionerar sina företag i en högre grad. Emellertid framkommer det inte från data i vilket skede av livscykelns företag erhåller dessa subventioner, vilket gör analysen av effekten svår.

I litteraturöversikten framgår det att företagsklimatet består av en mängd variabler som inte alla är lätta att definiera. Eftersom företagsklimatet är en bidragande faktor till födelsetalet på marknaden, borde så många av dessa variabler som möjligt beaktas i den empiriska analysen för att resultaten skall motsvara verkligheten. I detta kapitel har presenterats de variabler som anses vara nödvändiga för att svara på forskningsfrågan. Variablerna är valda med hänsyn till metoder som tidigare forskning inom ämnet använt och de är anpassade till den ekonometriska modellen som denna avhandling kommer att tillämpa. Antagligen har en del variabler som påverkar födelsetalet exkluderats i undersökningen p.g.a. att 1) man inte vet allt som påverkar företagets beslut att träda in på en marknad, 2) det är svårt att kvantitativt mäta alla variabler som anses påverka födelsetalet och 3) rent metodologiskt är det svårt att inkludera allt för många beskrivande variabler i en ekonometrisk modell p.g.a. risk för multikollinearitet i modellen.²⁵

²⁵ Jag kommer att tillämpa en OLS-modell för analysen. Ett antagande för en sådan modell är att ingen av de beskrivande variablerna har ett linjärt samband med varandra; ingen perfekt multikollinearitet. (Woolridge, 2012 s. 158)

5 METOD

Det huvudsakliga målet med avhandlingens analytiska del är att empiriskt visa sambandet mellan byråkratiska hinder att träda in på en marknad och marknadernas födelsetal i Öst- och Västeuropa. I enlighet med forskningsfrågan, strävar jag till att visa skillnaden i effekten mellan dessa två landsgrupper. Jag är också intresserad av orsakerna till den möjliga skillnaden i effekten. Nedan finns presenterade 3 hypoteser som kommer att vägleda analysen av forskningsfrågan.

H1: Marknadens födelsetal fluktuerar kraftigare beroende på variation i byråkratiska hinder i Östeuropa än i Västeuropa.

H2: Tiden att träda in på marknaden och mängden processer som krävs för inträde är viktigare för entreprenörens beslut att träda in på marknaden än kostnaden av inträde.

H3: Östeuropa har en lägre grad av konkurrens till att börja med, vilket förklarar en del av skillnaden i effekten.

Hypotes 1 baserar sig på förhandsgranskning av data. Det verkar som att marknadens födelsetal i Östeuropa är mera känsliga för fluktuering i de byråkratiska hindren (se t.ex. figur 2). Tidigare litteratur har funnit ett signifikant negativt samband mellan byråkratiska hinder och födelsetalet. Jag undersöker om denna effekt är signifikant olik mellan väst och öst.

Jag granskar effekten av varje enskilt byråkratiskt hinder på marknadens födelsetal för att svara på hypotes 2. Baserat på den information man får genom att granska data, kan man konstatera att den största skillnaden i de byråkratiska hindren mellan landsgrupperna finns i väntetiden för inträde. Tiden som går åt före entreprenören kan börja sin affärsverksamhet är i medeltal ca. 30% längre i öst än tiden en västeuropeisk entreprenör är tvungen att vänta. Eftersom tiden kan anses korrelera med antalet processer i en högre grad än med kostnaden, antar jag därför att fluktuering av födelsetalet beror kraftigare på de två tidigare nämnda variablerna än på kostnaden.

Födelsetalet är i genomsnitt högre i Östeuropa, trots att lätthetsindexen för både inträde och agerande på marknaden är i förmån till Västeuropa. Detta väcker frågan om mängden konkurrens på marknaden är större i väst (hypotes 3). Tidigare litteratur inom

ämnet har visat att en högre grad av konkurrens minskar marknads födelsetal. Jag antar därför att Västeuropa präglas av en högre grad av konkurrens än Östeuropa. Inträde är inte lika lockande ifall konkurrensen är hög, trots att själva inträdet på marknaden skulle gå smärtfritt.

5.1 Den ekonometriska modellen av Daria Ciriaci (2014)

Modellen som används för att analysera forskningsfrågan baserar sig på Daria Ciriacis (2014) ekonometriska modell, som hon använder för att estimerar byråkratiska hinders påverkan på marknads födelsetal. Ciriaci använder en *Ordinary least squares*-modell (OLS-modell) med fixa effekter för att undersöka sambandet. Eftersom Ciriaci undersöker samma effekt som jag i denna avhandling, anser jag att det är befogat att använda en liknande OLS-modell. Skillnaden är att Ciriaci inte är intresserad av skillnader mellan landsgrupper, utan undersöker endast hur marknads födelsetal generellt reagerar på fluktuering i de byråkratiska hindren i Europa. Ciriaci använder samma databas som jag i denna undersökning, emellertid är hennes data äldre (åren 2004–2011) och hon inkluderar endast 17 länder. Dessutom ser indelningen av branscher olik ut i Ciriacis undersökning jämfört med data i denna avhandling (Ciriaci inkluderar färre sektorer).

Ciriacis undersökning har publicerats av Europeiska unionens (EU) kommission och personalen på EU:s generaldirektorat för ekonomiska och finansiella frågor har varit med och framställt den. Målet med undersökningen är att estimerar effekten av byråkratiska reformer i Italien, Spanien och Portugal.²⁶ EU är intresserad speciellt av hur reformerna kommer att påverka marknads födelsetal i dessa länder.

I OLS-modellen som Ciriaci presenterar är födelsetalet den beroende variabeln. Som förklarande variabler använder Ciriaci ett av de byråkratiska hindren (varje hinder skilt för sig), tiden det tar att exportera en vara, myndigheternas försenade betalningar²⁷, företagsstorlek, industribranschens genomsnittliga förädlingsvärde²⁸ och födelsetalet i den föregående perioden (lagvariabel). Fixa effekter för land och år inkluderade. Efter

²⁶ Dessa länder minskade graden av sina byråkratiska hinder för inträde kring tiden av publiceringen av Ciriacis undersökning. Därför var det aktuellt att undersöka de kommande effekterna (Ciriaci, 2014)

²⁷ Proxyvariabel för hur effektivt/ineffektivt myndigheterna i landet agerar.

²⁸ Proxyvariabel för marknads lönsamhet.

ett valideringstest genom parvis korrelation av de förklarande variablerna (eng. *pairwise correlation*) lämnar Ciriaci emellertid bort förädlingsvärde från regressionen p.g.a. möjlig multikollinearitet.²⁹

5.2 Slutliga modellen i avhandlingen

Den slutliga modellen för denna avhandling är en modifikation av Ciriacis (2014) multipla regressionsanalys; en OLS-modell med fixa effekter. Genom att använda en multipel OLS-metod estimeras ett linjärt samband mellan den beroende variabeln, y (marknadens födelsetal i denna undersökning), och en rad olika oberoende variabler (X) vars variation påverkar y (Woolridge, 2012 s. 68).

Genom att använda fixa effekter i modellen, delas OLS-regressionens felterm in i två delar; konstanta effekter (α) och effekter som varierar (ε). Estimaten som modellen genererar blir noggrannare, eftersom de icke observerbara effekterna, som är konstanta, är isolerade (Woolridge, 2012 s. 484). De konstanta, icke observerbara variablerna i denna undersökning är egenskaper som varierar beroende på tid (år), företagsstorlek och bransch. Med andra ord har fixa effekter för år, företagsstorlek och bransch inkluderats i modellen. Till skillnad från Ciriaci (2014), är fixa effekter för land inte inkluderade i de slutliga modellerna. Detta beror på att avhandlingens syfte är att undersöka skillnader mellan landsgrupper, och egenskaperna mellan länder inom samma landsgrupp måste därför få variera.³⁰

I de flesta regressionerna inkluderas endast ett byråkratiskt hinder per regression. Det finns två orsaker till detta:

- 1) De byråkratiska hindren korrelerar med varandra³¹, modellerna skulle präglas av multikollinearitet ifall flera hinder skulle inkluderas i samma regression.
- 2) Genom att se effekten av varje enskilt hinder, går det även bättre att jämföra estimaten med varandra.

²⁹ Se modellspecificering i Appendix 2: Daria Ciriacis ekonometriska modeller.

³⁰ Utöver detta kan man konstatera att variationen inom de byråkratiska hindren är relativt liten mellan enskilda år inom ett och samma land, varav landfixa effekter skulle ta bort en stor del av variationen i den oberoende variabeln.

³¹ Appendix 5. Tabell 14.

Varje regression körs igenom skilt för sampel med västeuropeiska länder och östeuropeiska länder.

Regression 4 beskriver alla byråkratiska hinders kombinerade effekt på marknadens födelsetal. Lätthetsindexet för att träda in på marknaden gör det möjligt att inkludera alla hinder i samma regression. Modellspecifikationen för regression 4 illustreras:

(4)

$$(Födelsetal \times 100)_{s,i,t,c} = \beta_0 + \beta_1 Grunda\ företag - index_{s,i,t-1,c} + \beta_2(lagfödelsetal \times 100)_{s,i,c} + \beta_3 Förädlingsvärde_{i,t,c} + \beta_4 RI - index_{t,c} + a_{s,i,t} + \varepsilon_{s,i,t,c}$$

Där födelsetalet inom företagsstorlek s på bransch i , under året t , i landet c är beroende av lätthetsindexet för att grunda ett företag i den föregående perioden, en lagvariabel för födelsetalet, det genomsnittliga förädlingsvärdet för branschen³² och *Resolving Insolvency*-indexet³³. β_0 är regressionens intercept. Regressionen korrigerar för företagsstorleks-, bransch- och årsfixa effekter (a). $\varepsilon_{s,i,t}$ står för regressionens felterm och illustrerar skillnaden mellan modellens estimat och de verkliga utfallen i data. Feltermen beskriver med andra ord alla de andra faktorerna som påverkar födelsetalet, men inte är inkluderade i modellen (Woolridge, 2012 s. 27).

I de övriga regressionerna har lätthetsindexet för att träda in på marknaden ersatts med ett av de byråkratiska hindren. Utöver detta är regressionerna identiska med regression 4. Intuitivt betyder detta att varje regression estimerar effekten av ett enskilt byråkratiskt hinder på marknadens födelsetal. Modellspecifikationen för de övriga regressionerna kan beskrivas gemensamt som:³⁴

³² Proxyvariabel för hur lönsam produktionen av varan/tjänsten på marknaden är.

³³ Mått på hur effektivt landets myndigheter sköter insolvens och hur hög återbetalningsgraden är. Kan tänkas fånga upp liknande effekter som variabeln om myndigheternas försenade betalningar i Ciriadis (2014) undersökning.

³⁴ β_0 står för interceptet. β_1 är estimatet för de byråkratiska hindren. X står för oberoende variabler och β_k är estimatet för oberoende variablerna. a för fixa effekter. ε är modellens felterm och beskriver residualerna i modellen.

(5)

$$(Födelsetal \times 100)_{s,i,t,c} = \beta_0 + \beta_1 \text{Byråkratiskt hinder}_{s,i,t-1,c} + \beta_k X_{s,i,t,t-1,c} + a_{s,i,t} + \varepsilon_{s,i,t,c}$$

5.3 Jämförelse av resultaten från modellerna

Den slutliga modellen liknar rätt mycket Daria Ciriadis (2014) ekonometriska modell. Det är motiverat att jämföra resultaten från Ciriadis undersökning och resultaten som fås med regression 5 då man använder ett liknande sampel. En jämförelse visar hur mycket av samma effekter som modellerna fångar upp. Givet att modellerna fångar upp samma effekter på marknadens födelsetal, visar resultaten hur byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet ändrat under de senaste åren (Ciriadis data omfattar åren 2004–2011 och data i denna avhandling 2008–2015) och ifall modellen i denna undersökning kan anses vara trovärdig

Jag använder regression 5 (modellen för denna undersökning) och tillämpar modellen på ett likadant sampel som Ciriadi använder (17 länder³⁵). Resultaten blir liknande, men Ciriadi lyckas fånga upp en aning kraftigare negativ effekt för de byråkratiska hindrens påverkan på födelsetalet jämfört med resultaten från regression 5. Skillnaden i resultaten kan möjligtvis förklaras med en större koefficient för lagvariabeln i resultaten från regression 5.

Små skillnader i resultaten antyder antingen att byråkratiska hindrens effekt på marknadens födelsetal blivit svagare under de senaste åren eller alternativt att modellerna och samplen som används i undersökningarna är så pass olika att de inte leder till totalt jämförbara resultat. På grund av att fördelningen av branscher är olik i dessa undersökningar (vilket även leder till ett mycket mindre antal observationer i Ciriadis undersökning) och att det finns små skillnader i de linjära modellerna, anser jag att det senare alternativet är mera sannolikt. Relativt liknande resultat i båda undersökningarna (trots skillnader i samplen) tyder dock på att modellen i denna avhandling fungerar i dess huvudsakliga syfte och resultaten som fås kan anses vara relativt robusta. För att se en noggrannare jämförelse av resultaten i undersökningarna, se Appendix 3.

³⁵ AT, BE, CZ, DE, DK, EE, ES, FI, FR, HU, IT, NL, PL, PT, SE, SK och UK

6 RESULTAT

I detta kapitel presenteras resultaten från regressionerna som beskrivs i det föregående kapitlet. Resultaten baserar sig på ett sampel av 28 europeiska länder³⁶ mellan år 2008 och 2015. I den första delen av kapitlet presenteras och tolkas resultat från regressionerna 4 och 5 utan en indelning i Öst- och Västeuropa. Dessa resultat visar alltså de byråkratiska hindrens allmänna effekt på födelsetalet på europeiska marknader.

Andra delen i kapitlet består av olika valideringstest som berättar hur trovärdiga resultaten som fås från modellerna kan anses vara.

I kapitlets tredje del granskas resultaten skilt för Öst- och Västeuropa. Dessa resultat svarar direkt på avhandlingens forskningsfråga huruvida de byråkratiska hindren påverkar födelsetalet på ett annorlunda sätt i Östeuropa än i Västeuropa. Till sist sammanfattas de viktigaste observationerna från resultaten och diskuteras några övriga möjliga förklaringar till dem.

Tabell 4 beskriver de byråkratiska hindrens gemensamma (regression 4) - och enskilda (regressionerna 5 a-c) effekt på marknadens födelsetal i hela Europa.

³⁶ AT, BE, BG, CH, CY, CZ, DK, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, NO, PL, PT, RO, SE, SI, SK och UK

Tabell 4 Byråkratiska hindrens effekt på marknadens födelsetal (regression 4) och enskilda hindrens effekt på födelsetalet (regression 5).

	Regression 4	Regression 5 a	Regression 5 b	Regression 5 c
	Födelsetal x 100	Födelsetal x 100	Födelsetal x 100	Födelsetal x 100
Lätthetsindex för inträde	0,0210*** (0,00470)			
Kostnad av inträde (t-1)		-0,0569*** (0,00584)		
Antal processer för inträde (t-1)			-0,0459*** (0,0152)	
Tid för inträde (t-1)				-0,00664*** (0,00251)
Lagfödelsetal x 100	0,657*** (0,00478)	0,649*** (0,00486)	0,657*** (0,00478)	0,658*** (0,00478)
Förädlingsvärde	0,00110** (0,000444)	0,00108** (0,000443)	0,00109** (0,000444)	0,00111** (0,000444)
RI- index	-0,0195*** (0,00158)	-0,0225*** (0,00161)	-0,0189*** (0,00158)	-0,0182*** (0,00155)
Branschfixa effekter	Ja	Ja	Ja	Ja
Storleksfixa effekter	Ja	Ja	Ja	Ja
Årsfixa effekter	Ja	Ja	Ja	Ja
Konstant	4,190*** (0,439)	6,650*** (0,266)	6,207*** (0,286)	5,975*** (0,26)
Observationer	19 577	19 577	19 577	19 577
R ²	0,733	0,734	0,733	0,732

Standardavvikelse inom parentes

*** $p \leq 0,01$, ** $p \leq 0,05$, * $p \leq 0,1$

Notera: Ingen fördelning i öst och väst. 28 länder mellan åren 2008 och 2015. Extremvärden 0 och 100 för födelsetalen exkluderade.

I allmänhet tycks marknadernas födelsetal öka i Europa då det blir lättare att träda in på marknaden med hänsyn till de byråkratiska hindren. När lätthetsindexet för att träda in på marknaden ökar med en enhet estimeras födelsetalet på marknaden stiga med 0,00021 enheter³⁷ (regression 4). Födelsetalet verkar även kännetecknas av

³⁷ Födelsetalet är multiplicerat med 100, varav effekten alltid har två ytterligare decimaler.

autokorrelation över tid; ifall lagvariabeln stiger med en procentenhet estimeras födelsetalet i tiden t öka med 0,66 procentenheter. Också det genomsnittliga förädlingsvärdet på branschen har en signifikant, men marginell, effekt på marknadens födelsetal. En enhets (€) ökning i branschens förädlingsvärde förväntas höja födelsetalet med 0,00001. Koefficienten för indexet av effektiv insolvens skötsel (RI-index) är något överraskande negativ. Intuitivt betyder detta att marknadens födelsetal sjunker, ju effektivare landets sköter insolvens. En möjlig förklaring till effekten är att färre potentiella entreprenörer vågar träda in på marknader, eftersom de vet att de hamnar att betala en stor del av sina skulder om affärsverksamheten inte går vägen.

Från resultaten för regressionerna 5 a–5 c kan tydas att alla enskilda byråkratiska hinder har en negativ effekt på födelsetalet, i enlighet med resultat från tidigare forskning inom ämnet. En procentenhets minskning i kostnaden för inträde³⁸ estimeras höja födelsetalet med 0,00057 enheter i period t (regression 5 a). När mängden processer som krävs för inträdet minskar med en, kommer födelsetalet i den följande period att öka med 0,00046 enheter (regression 5 b). Då tiden som krävs för inträde på marknaden minskar med en dag, estimeras födelsetalet på marknaden stiga med 0,00007 enheter (regression 5 c). Med hänsyn till dessa resultat, har kostnaden av inträde den kraftigaste effekten på marknadens födelsetal. Tiden för inträde har samtidigt den klart minsta koefficienten av de byråkratiska hindren. Alla estimat för de byråkratiska hindren är signifikanta på en procents nivå ($p \leq 0,01$).

Övriga observationer från regressionerna 4–5 c är den kraftiga korrelationen mellan födelsetalen i olika tidsperioder. Födelsetalet tycks kännetecknas av en kraftig autokorrelation över tid, vilket betyder att födelsetalet kraftigt beror på tidigare periodens födelsetal. Förädlingsvärdet verkar ha en liten, men signifikant ökande effekt på födelsetalet i resultaten från alla regressioner. Det kan även konstateras att en ökning i RI-indexet sänker födelsetalet signifikant i alla resultat. Alla estimat, förutom koefficienterna för förädlingsvärdet, är signifikanta på en procents nivå. Estimatet för förädlingsvärdet är signifikanta på fem procents nivå.

Resultaten från dessa regressioner är jämförbara med Ciriadis (2014) undersökning eftersom de estimerar samma effekter på en europeisk skala. På grund av att

³⁸ I den föregående perioden ($t-1$).

uppdelningen av branscher är olik mellan samplen, modellerna inte är totalt identiska och samplen är olika stora, är koefficienterna olika stora i undersökningarna. Emellertid är effekterna liknande, vilket tyder på att modellerna fångar upp samma aspekter i frågan. Noggrannare beskrivning av Ciriacis (2014) resultat i Appendix 3.

6.1 Statistisk diagnostik

Ordinary least squares- metoden utgår från fem huvudsakliga antaganden, som bör uppfyllas för att estimaten kan anses trovärdiga och för att metoden ska passa för analysering av samplet. Dessa antaganden är (Woolridge, 2012 kap. 2):

1. Linjäritet i parametrar.
2. Att samplet är slumpmässigt valt och motsvarar populationen.
3. Att resultaten genererar homoskedastiska residualer.
4. Exogenitet i modellen (att feltermen och de oberoende variablerna inte korrelerar med varandra).
5. Att graden av multikollinearitet i modellen är liten.

Utöver att dessa antaganden bör uppfyllas, kan man även på andra sätt mäta modellens styrka att analysera specifika samband i samplet. Här näst följer några valideringstest för modellen i undersökningen och analys över hur bra resultaten kan förväntas spegla verkligheten.

Ett av antaganden handlar om att ingen perfekt/hög multikollinearitet får förekomma i modellen. I praktiken betyder detta att de oberoende variablerna inte får ha perfekta linjära samband med varandra (Woolridge, 2012 s. 95). Ett av de vanligaste sätten att granska ifall oberoende variablerna i modellen korrelerar med varandra är att använda *Variance inflation factor* (VIF)-värdet för respektive variabel. Ifall en enskild variabel, eller alternativt hela modellen antar ett VIF-värde över 10, är multikollinearitet ett problem i modellen (Woolridge, 2012 s. 98).

Jag testar antagandet om att de oberoende variablerna i modellerna inte är korrelerade. Eftersom modellerna består av en mängd olika oberoende variabler, finns det en risk

att någon av dessa korrelerar med varandra. I regressionerna 4–5 c är värdet aningen över 1 för alla variabler och modellerna i sin helhet. Detta tyder på att modellerna inte präglas av multikollinearitet.³⁹ I detta avseende verkar modellen vara fungerande.

Ett annat antagande som är bra att granska, är att modellens residualer ska vara homoskedastiska. Woolridge (2012 s. 279) konstaterar att ett *White*-test för heteroskedasticitet är ett bra sätt att mäta homoskedasticitet i modellens residualer. Ifall testet ger ett mycket lågt p-värde för nollhypotesen; att variansen i residualerna är homoskedastisk, måste antagandet om homoskedasticitet förkastas (Chen m.fl., 2003 kap. 2.3). Resultaten från *White*-testet på dessa modellerna indikerar att residualerna i modellerna präglas av en kraftig heteroskedasticitet (p=0,000 för alla regressioner). Antagandet om homoskedasticitet håller alltså inte. Detta torde dock inte vara ett stort problem med tanke på tolkningen av resultaten. Heteroskedasticitet i modellen påverkar inte resultatens trovärdighet, utan snarare modellens effektivitet (Woolridge, 2012 s. 51). Estimaterna för $\beta_0 - \beta_n$ är alltså trots allt trovärdiga. Emellertid är både standardavvikelseerna och feltermen svåra att tolka p.g.a. heteroskedasticiteten. Även om modellen inte är den mest passande för detta sampel (p.g.a. heteroskedasticitet i residualerna), fungerar den i sitt syfte eftersom estimaterna för de byråkratiska hindren är trovärdiga.

Här näst undersöks hur bra modellerna i denna avhandling lyckas förklara variationen i födelsetalet. Om modellen inte klarar av att förklara en stor del av variationen, kan det antas att viktiga oberoende variabler har exkluderats från modellen. I sådant fall är modellens förklarandekraft för liten för att resultaten kan anses vara trovärdiga. Woolridge (2012 s. 152–153) konstaterar att ett enkelt sätt att granska ifall modellen är trovärdig är dess R^2 -värde. Talet beskriver modellens förklaringskraft i sin helhet (eng. *overall significance of the regression*) och antar ett värde mellan 0 och 1. Ifall värdet ligger nära 1, förklaras en stor del av variationen i y av variablerna X. Ett värde närmare 0 indikerar att förklaringskraften i modellen är mindre och vissa förklarande variabler är möjligtvis exkluderade. Problemet med R^2 är emellertid att talet ökar, ju fler oberoende variabler som inkluderas i modellen, även om de inte signifikant påverkar y (Woolridge, 2012). Därför måste talet tas med en nypa salt då man hanterar paneldata. Ett alternativt mått på hur stor del av variationen som förklaras genom

³⁹ Appendix 4, tabell 9.

regressionen är det s.k. justerade R^2 (eng. *adjusted R-squared*). Även justerade R^2 mäter mängden variation i beroende variabeln som förklaras av de oberoende variablerna. Justerade R^2 ökar emellertid endast om oberoende variabeln som inkluderas i modellen antar ett t-tal som överskrider 1 i absoluta värden (Woolridge, 2012 s. 202). Måttet kan med andra ord anses vara trovärdigare jämfört med R^2 , som ökar i värde även om den inkludera variabeln skulle sakna statistisk signifikans.

R^2 anges i alla tabeller som beskriver resultaten i denna avhandling. Från tabell 4, kan det avläsas att talet för alla regressioner (4–5 c) är över 0,7, vilket är ett relativt högt värde som man kan vara nöjd med. Modellerna lyckas alltså relativt bra förklara variationen i marknadernas födelsetal, givet att alla oberoende variabler har ett klart signifikant samband med y . För att försäkra att modellen verkligen förklarar en tillräckligt stor del av variationen i födelsetalet, granskas ytterligare justerade R^2 för diverse regressioner. Justerade R^2 liknar R^2 i varje regression (4-5c). Det justerade talet skiljer sig från det originella värdet med ca. 0,01 enhet i varje regression, vilket tyder på att varje oberoende variabel har en signifikant påverkan på födelsetalet (t-talet över 1). Modellerna kan alltså anses ge en relativt god inblick i vad som påverkar marknadens födelsetal i verkligheten. Modellerna lyckas förklara en stor del av variationen i marknadens födelsetal.

Då man jämför koefficienter mellan två grupper, är det av intresse att granska att variablerna som mäts är signifikant olika mellan dessa grupper. Ifall variablerna i samplet inte är statistiskt olika, finns det ingen orsak att göra en jämförelse. I denna undersökning är det med andra ord intressant att se ifall koefficienterna för de byråkratiska hindren och födelsetalet är signifikant olika mellan Öst- respektive Västeuropa. Ett sätt att prova detta, är t.ex. ett matchat t-test, eng. *matched pairs T-test* (Woolridge, 2012). T-testet görs parvis för variablerna som granskas i båda grupperna. Jag genomför ett t-test för de byråkratiska hindren och födelsetalet parvis för Östeuropa och Västeuropa. Resultaten visar att variablerna för både födelsetalet och alla byråkratiska hinder, är signifikant olika i Östeuropa jämfört med Västeuropa.⁴⁰ Både t-talet, p-värdet och graden av frihet pekar på att värden är signifikant olika

⁴⁰ Appendix 4. Tabellerna 10–13.

mellan landsgrupperna. Med andra ord är det värt att göra en jämförelse mellan grupperna.

Modellerna som skapats för denna avhandling kan anses vara relativt trovärdiga. En stor del av variationen i födelsetalet kan förklaras genom de oberoende variablerna och de oberoende variablerna verkar inte heller korrelera med varandra. Genom ett matchat t-test kan det även konstateras att det östeuropeiska samplet är statistiskt olik jämfört med det västeuropeiska samplet. Detta är viktigt med tanke på att undersökningen jämför dessa landsgrupper. Emellertid präglas resultaten av kraftigt heteroskedastiska residualer, varav modellerna inte är de mest effektiva för analysering av sambanden. Detta påverkar dock inte tolkningen och trovärdigheten av resultaten.

6.2 Skillnader mellan öst och väst

Här näst delas det europeiska samplet upp i Öst- och Västeuropa. Dessa mindre sampel körs igenom regression 5. Resultaten som dessa regressioner genererar svarar direkt på avhandlingens forskningsfråga, och visar alltså skillnaden i de byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet mellan landsgrupperna. I tabell 5 presenteras resultaten från regression 5 d och 5 e, som undersöker kostnadens effekt på inträdet.

Tabell 5 Effekten av inträdets kostnad på marknadens födelsetal.

	Regression 5 d	Regression 5 e
	ÖST Födelsetal x100	VÄST Födelsetal x 100
Kostnad av inträde (t-1)	-0,122*** (0,0125)	-0,0273*** (0,00549)
Lagfödelsetal x 100	0,541*** (0,00846)	0,751*** (0,0058)
Förädlingsvärde	0,000579 (0,000579)	0,00138 (0,00229)
RI- index	-0,0742*** (0,00706)	-0,00213 (0,00196)
Branschfixa effekter	Ja	Ja
Storleksfixa effekter	Ja	Ja
Årsfixa effekter	Ja	Ja
Konstant	12,36*** (0,582)	3,022*** (0,353)
Observationer	7 620	11 957
R ²	0,687	0,801

Standardavvikelse inom parentes

*** p≤0,01, ** p≤0,05, * p≤0,1

Notera: Resultaten av regression 5 skilt för Öst- och Västeuropa. 28 länder mellan åren 2008 och 2015. Extremvärden 0 och 100 för födelsetalen exkluderade.

Från tabell 5 kan avläsas att koefficienten för kostnaden av inträde är nästan fem gånger större för Östeuropas del än för Västeuropa. En procentenhets minskning av kostnaden (procent av inkomst per capita) estimeras höja marknadens födelsetal med 0,0012 enheter i öst. I väst förväntas en liknande förändring höja marknadens födelsetal med 0,00027 enheter. Resultaten är signifikanta på en procents nivå.

Koefficienten för lagvariabeln för födelsetalet i Västeuropa är relativt stor, vilket betyder att marknadens födelsetal kännetecknas av autokorrelation över tid. Om födelsetalet stigit med en procentenhet året tidigare, estimeras det stiga ytterligare med 0,75 procentenheter i den följande perioden i Västeuropa. I öst är estimatet något

mindre, koefficienten för lagvariabeln är 0,54. Det kan emellertid konstateras att tidigare årets trend har en kraftig och signifikant påverkan på den beroende variabeln både i öst och i väst. Estimatet för förädlingsvärdet tappar sin signifikans då man delar upp samplet i öst och väst. Indexet för effektiv insolvens har ingen signifikant effekt på födelsetalet i Västeuropa, däremot orsakar en enhets ökning i indexet en 0,0007 enheters minskning i marknadens födelsetal i öst ($p \leq 0,01$). Interceptet är förhållandevis mycket högre i öst jämfört med väst. Regressionen lyckas förklara ca. 80% av variationen i födelsetalet i Västeuropa ($R^2 = 0,801$) och ca. 69% av variationen i Östeuropa ($R^2 = 0,687$).

Tabell 6 presenterar skillnaden mellan Öst- och Västeuropa med hänsyn till sambandet av mängden processer som krävs för inträde och marknadens födelsetal. Resultaten från regressionerna 5 f och 5 g visar att om antalet processer som krävs för inträde i öst minskar med en, förväntas marknadens födelsetal öka med 0,0029 enheter. För Västeuropas del blir sambandet mellan mängden processer och födelsetalet inte signifikant. Dessa resultat skulle tyda på att mängden processer som krävs för inträde inte påverkar entreprenörens beslut att träda in på marknaden i Västeuropa. I övrigt liknar resultaten förhållandevis mycket resultaten från regressionerna 5 d och 5 e. Koefficienterna för lagvariabeln för födelsetalet är kraftigt positiva och signifikanta i båda landsgrupperna, förädlingsvärdet verkar inte ha någon signifikant effekt på födelsetalet enligt modellen medan effektiviteten av insolvens skötsel har en signifikant påverkan på marknadens födelsetal endast i öst. Regressionen för Östeuropa har ett klart större intercept (12,37) än vad regressionen för Västeuropa har (2,34). R^2 är något lägre i Östeuropa, men båda regressionerna verkar förklara en relativt stor del av variationen i den beroende variabeln.

Tabell 6 Effekten av mängden processer som krävs för inträde på marknadens födelsetal.

	Regression 5 f	Regression 5 g
	ÖST Födelsetal x 100	VÄST Födelsetal x 100
Antal processer för inträde (t-1)	-0,288*** (0,037)	0,0141 (0,0124)
Lagfödelsetal x 100	0,549*** (0,00838)	0,755*** (0,00551)
Förädlingsvärde	0,000569 (0,00058)	0,00209 (0,00218)
RI- index	-0,0440*** (0,0073)	0,000762 (0,00179)
Branschfixa effekter	Ja	Ja
Storleksfixa effekter	Ja	Ja
Årsfixa effekter	Ja	Ja
Konstant	12,37*** (0,605)	2,344*** (0,337)
Observationer	7 620	12 972
R ²	0,686	0,807

Standardavvikelse inom parentes

*** $p \leq 0,01$, ** $p \leq 0,05$, * $p \leq 0,1$

Notera: Resultaten skilt för Öst- och Västeuropa. 28 länder mellan åren 2008 och 2015. Extremvärden 0 och 100 för födelsetalen exkluderade.

I tabell 7 granskas sambandet mellan det tredje byråkratiska hindret som undersöks i denna avhandling; tiden för inträde, och marknadens födelsetal. Från tabellen framgår att tiden som krävs före affärsverksamheten kan börja (angivet i dagar) inte anta någon signifikant effekt på marknadens födelsetal i Östeuropa, nollhypotesen kan därför inte förkastas. Resultaten från Västeuropa tyder på en mycket svag, men relativt signifikant ($p \leq 0,05$), effekt på födelsetalet. Då väntetiden för inträde minskar med en dag, estimeras marknadens födelsetal öka med 0,00005 enheter. De övriga koefficienterna i regressionerna följer spåren av de tidigare regressionerna och är inte aktuella för att svara på avhandlingens forskningsfråga.

Tabell 7 Effekten av väntetiden för inträde på marknadens födelsetal.

	Regression 5 h	Regression 5 i
	ÖST	VÄST
	Födelsetal x 100	Födelsetal x 100
Tid för inträde (t-1)	-0,00233 (0,00546)	-0,00509** (0,00238)
Lagfödelsetal x 100	0,563*** (0,00823)	0,754*** (0,00576)
Förädlingsvärde	0,000642 (0,000583)	0,0019 (0,00229)
RI-index	-0,0607*** (0,00714)	0,000546 (0,00187)
Branschfixa effekter	Ja	Ja
Storleksfixa effekter	Ja	Ja
Årsfixa effekter	Ja	Ja
Konstant	10,37*** (0,555)	2,649*** (0,343)
Observationer	7 620	11 957
R ²	0,683	0,801

Standardavvikelse inom parentes
 *** p≤0,01, ** p≤0,05, * p≤0,1

Notera: Skilt för Öst- och Västeuropa. 28 länder mellan åren 2008 och 2015. Extremvärden 0 och 100 för födelsetalen exkluderade.

6.3 Trender i resultat

Byråkratiska hindren har en starkt negativ korrelation med marknadens födelsetal då alla länder i samplet tas i beaktande (regressionerna 4-5c). Resultaten tyder på att marknadens födelsetal ökar då lätthetsindexet för att grunda företag ökar. Byråkratiska hindrens negativa effekt på marknadens födelsetal kommer fram då varje hinders enskilda effekt undersöks. Variabeln för väntetiden för inträde har emellertid en klart mindre koefficient än de två övriga byråkratiska hindren då hela europeiska samplet tas i beaktande.

En uppdelning av samplet i Öst- och Västeuropa visar att födelsetalet i öst verkar reagera kraftigare på byråkrati än födelsetalet i väst. Koefficienten för kostnaden att träda in på marknaden är nästan fem gånger större i öst än i väst. Antalet processer som krävs för inträde har en kraftig och signifikant påverkan på marknads födelsetal i öst, medan inget signifikant samband kan hittas i väst. Tiden som krävs för att träda in på marknaden tycks däremot inte signifikant påverka födelsetalet i öst, emellertid finns det en liten men signifikant korrelation mellan variablerna i väst.

Det är motiverat att undersöka varför estimatet för antalet processer inte blir signifikant för Västeuropas del. Likaså är det skäl att undersöka varför tiden för inträde inte har en signifikant effekt på födelsetalet i öst. Efter granskning av parvis korrelation⁴¹ mellan de byråkratiska hindren i respektive landsgrupp, kan det konstateras att alla hinder har en stark korrelation med varandra.⁴² Den största korrelationen mellan variabler i båda landsgrupperna är mellan antalet processer och tiden att träda in på marknaden. Korrelationskoefficienten för dessa variabler är 0,647 i väst och 0,568 i öst. Intuitivt är detta logiskt, eftersom fler processer också kan tänkas leda till att behandlingen av dem tar en längre tid. För Östeuropas del kan man därför anta att det är mängden processer som i grund och botten påverkar marknads födelsetal, men samtidigt även påverkar tiden som entreprenören är tvungen att vänta före hen kan träda in på marknaden. Endast mängden processer styr fluktueringen av födelsetalet eftersom fler processer samtidigt orsakar en längre väntetid. Antagandet är emellertid svårt att bekräfta, eftersom kausalitet typiskt är en egenskap i ekonometriska modeller som är svårt att visa statistiskt (Woolridge, 2012 kap. 1.4). Enligt undersökningens resultat kan påståendet dock inte förkastas.

I Västeuropa är fallet det motsatta, tiden för inträde verkar ha en liten, men signifikant effekt på födelsetalet medan antalet processer inte antar ett signifikant estimat. Fenomenet kan möjligen förklaras med en relativt mycket kraftigare korrelation mellan inträdets kostnad och mängden processer som krävs för inträde i Västeuropa (korrelationskoefficient: 0,567, i Östeuropa endast 0,466). Högre kostnader indikerar även fler processer att gå igenom för de kommande företagen. Det är emellertid viktigare för entreprenörerna i väst att kostnaden är låg för att de ska träda in på

⁴¹ Appendix 5: Parvis korrelation mellan byråkratiska hinder i öst och väst

⁴² En av de främsta orsakerna till att alla hinder inte kan inkluderas i samma regression.

marknaden. En annan förklaring skulle vara att de kommande företagen i Västeuropa helt enkelt är redo att gå igenom fler processer, men avskyr tanken av att vara tvungna att vänta. Människorna i väst lägger större värde på tiden de måste vänta, än pappersarbete de måste fylla i.

7 ANALYS

Här näst följer en analys av resultaten. Målet är att svara på avhandlingens forskningsfråga så realistiskt som möjligt utgående från resultaten i förra kapitlet. Som stöd för analysen av forskningsfrågan presenterades tre olika hypoteser i metodkapitlet. Nedan radas de upp som repetition:

H1: Marknadens födelsetal fluktuerar kraftigare beroende på variation i byråkratiska hinder i Östeuropa än i Västeuropa.

H2: Tiden att träda in på marknaden och mängden processer som krävs för inträde är viktigare för entreprenörens beslut att träda in på marknaden än kostnaden av inträde.

H3: Östeuropa har en lägre grad av konkurrens till att börja med, vilket förklarar en del av skillnaden i effekten.

Till att börja med bör det poängteras att de byråkratiska hindren kraftigt påverkar födelsetalet på marknaderna i hela Europa. Varje enskilt hinder har en negativ effekt på födelsetalet i resultaten (tabell 4). Resultaten är i linje med tidigare resultat inom forskningsområdet. När det är svårare att träda in på en marknad, är födelsetalet på marknaden lägre. En annan intressant observation från tabell 4 är att födelsetalet tycks präglas av tidstrender. Om födelsetalet växer i denna period, förväntas det växa även i nästa period. Ett sjunkande födelsetal påverkar även följande periods födelsetal negativt. En turbulent marknad är alltså turbulent även i nästa period, då en stabil marknad (i hänsyn till nya konkurrenterna på marknaden) är stabil också den följande tidsperioden. Fenomenet tyder på att vissa marknader är växande och andra är stagnerande.

H1 handlar om forskningsfrågans kärna. Genom att dela upp samplet i Öst- och Västeuropa kan man se skillnaderna i byråkratins effekt på födelsetalet. Baserat på resultaten i tabellerna 5–7, kan det konstateras att hypotesen stämmer. Koefficienterna för de byråkratiska hindren har i allmänhet en kraftigare negativ effekt i öst än i väst. Emellertid finns det skillnader mellan de enskilda hindrens effekter. Kostnaden för inträde har en mycket kraftigare sänkande effekt på födelsetalet i Östeuropa än i Västeuropa (koefficienten nästan fyra gånger större). Med andra ord betyder detta att

en östeuropeisk entreprenör enklare låter bli att träda in på marknaden än en entreprenör i Västeuropa om kostnaden ökar. Trots skillnaden, har kostnaden av inträde en signifikant sänkande effekt på födelsetalet både i öst och i väst.

Också mängden processer sänker födelsetalet kraftigt i Östeuropa. I Västeuropa verkar det dock inte finnas ett samband mellan födelsetalet och mängden processer enligt resultaten. Ända byråkratiska hindret, som har en kraftigare effekt på födelsetalet i väst än i öst, är väntetiden för inträde. Marknaderna i Östeuropa tycks inte påverkas av väntetiden, medan födelsetalet i väst sjunker då väntetiden ökar (effekten är emellertid liten).

Resultaten tyder på att länderna i Östeuropa kan påverka födelsetalet på marknaderna effektivare genom att justera de byråkratiska hindren för inträde än länderna i Västeuropa. Detta ter sig naturligt, eftersom det i medeltal finns fler byråkratiska hinder för inträde i Östeuropa än i Västeuropa (tabell 2, s. 39). Något överraskande påverkas östeuropeiska marknadernas födelsetal inte av variationen i väntetiden för inträde. Detta är intressant, eftersom väntetiden har den proportionellt största skillnaden mellan landsgrupperna av alla byråkratiska hinder. I medeltal är tiden för inträde ca. 30 % längre i öst än i väst. Möjligtvis kan detta förklaras genom att mängden processer som krävs för inträde korrelerar kraftigt med väntetiden för inträde. Om man antar att mängden processer orsakar väntetiden, är det med andra ord processerna som är problemet, inte tiden. Detta skulle förklara den kraftiga negativa effekten mängden processer har på födelsetalet i Östeuropa. Samtidigt skulle detta förklara varför väntetiden inte signifikant påverkar födelsetalet i Östeuropa.

I Västeuropa är fallet det motsatta, väntetiden påverkar födelsetalet, men inte mängden processer. En möjlig förklaring till detta är att mängden processer som krävs för inträde är relativt låg i Västeuropa (tabell 2). Man kan alltså inte sänka mängden processer mycket mer, men tiden för inträde kan sänkas genom effektivisering av de offentliga systemen. Dessa är spekulationer som baserar sig på granskning av statistisk. För empiriska bevis måste man forska vidare i ämnet.

För att svara på H2, måste det göras en jämförelse av de byråkratiska hindrens estimat. Kostnaden av inträde har den största negativa koefficienten (β) i resultaten från

samplet med hela Europa (tabell 4). I jämförelsen av landsgrupperna antar emellertid estimatet för mängden processer i Östeuropa det enskilt största värdet (tabell 6).

Det finns inget entydigt svar till hypotes 2 på basis av resultaten. Länderna i båda landsgrupperna kan påverka marknadens födelsetal genom att justera kostnaden av inträde. Det mest effektiva sättet att höja födelsetalet i Östeuropa är emellertid att minska mängden processer för inträde. Justering av väntetiden för inträde kan anses överlag vara det sämsta sättet att justera marknadens födelsetal. I Västeuropa leder en minskning av väntetiden till en marginell ökning i födelsetalet. Födelsetalet i öst påverkas inte signifikant av väntetiden enligt resultaten. Hypotesen stämmer delvis i Östeuropa, eftersom justering av mängden processer är det bästa alternativet för att höja födelsetalet men justering av väntetiden är det sämsta alternativet. I Västeuropa stämmer hypotesen inte, eftersom situationen är den motsatta från vad hypotesen hävdar.

H3 handlar inte om avhandlingens forskningsfråga, utan snarare om varför det finns skillnader mellan landsgrupperna. Hypotesen utgår från antagandet att det finns mera konkurrens i Västeuropa, vilket enligt t.ex. Dunne (2013) och Aghion (2007) sänker marginalvinsten och gör marknaden mindre attraktiv att träda in på. Det är ett faktum att det i medeltal finns flera företag på marknaderna i Västeuropa än i Östeuropa.⁴³ Emellertid verkar mängden företag på marknaden inte ha en stor effekt på resultaten, då variabeln inkluderas i regressionerna 5 j och 5 k som en oberoende variabel.⁴⁴ Estimatet för kostnaden av inträde blir aningen mindre i öst, men annars ändras inte resultaten mycket. Estimatet för mängden företag blir signifikant negativa, men mycket små. Detta betyder att konkurrensen på marknaden inte i sig kan förklara den stora skillnaden i de byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet mellan landsgrupperna. Tidigare litteratur har skrivit omfattande om olika variabler som ingår i ländernas företagsklimat och som påverkar födelsetalet. Ett intressant ämne för framtida undersökningar inom ämnet vore att hitta faktorn som står som grund för den stora skillnaden i de byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet mellan Öst- och Västeuropa. Grunden till uppdelningen av Europa i denna avhandling har varit landsgruppernas historia och styrelseform, som sedan har kommit att påverka

⁴³ Appendix 1, tabell 7.

⁴⁴ Appendix 6, tabell 15.

ländernas företagsklimat. En enskild variabel kan dock inte pekats ut som en förklaring till skillnaden på basis av resultaten. Antagandet är att denna variabel är olik i Öst- och Västeuropa just p.g.a. områdets historia. I framtiden bör t.ex. effekten av korruption och teknisk utveckling undersökas noggrannare, eftersom variablerna korrelerar både med födelsetalet och länders kommunistiska historia (Palifka & Bonnie, 2006; Sandholtz & Taagepera, 2005).

Man kan också spekulera med andra variabler som kunde stå som förklaring till skillnaden i effekten mellan landsgrupperna. Ett alternativ för variabeln för förädlingsvärde i denna undersökning kunde t.ex. vara en variabel för marknadens genomsnittliga marginalvinst. Som känt, karaktäriseras marknader med icke-perfekt konkurrens ofta av högre marginalvinster och färre aktörer på marknaden. Logiskt tänkt skulle alltså högre marginalvinster på marknaden högst antagligen ha en höjande effekt på marknadens födelsetal. Man kan även anta att marginalvinsterna är högre i öst än i väst eftersom fria marknader existerat en kortare tid i öst (marknaderna har inte hunnit utvecklas lika långt i öst). I undersökningen visar jag att den genomsnittliga mängden företag på en östeuropeisk marknad är mindre än på en västeuropeisk marknad, vilket stöder argumentet om att marginalvinsten skulle vara högre i öst.

Också teorin om nödvändighetsföretagande kunde stå som en förklaring till att födelsetalet i medeltal är högre i Östeuropa, trots en högre grad av byråkratiska hinder (tabell 2). Antagandet om att Östeuropa skulle präglas av en högre grad av nödvändighetsföretagande stämmer dock inte överens med resultaten som visar att födelsetalet i öst är mycket mera känsligt för variation i de byråkratiska hindren. Enligt de resultat som Bhola (2006) presenterar, skulle födelsetalet i ett samhälle med en hög grad av nödvändighetsföretagande inte påverkas av fluktuering i de byråkratiska hindren. Om personen inte har andra alternativ att livnära sig på, kommer hen att träda in på marknaden trots att de byråkratiska hindren är höga. Resultaten i denna undersökning tyder på det motsatta. Man kan med andra ord konstatera att även om graden nödvändighetsföretagande skulle vara högre i öst, är detta inte orsaken till att byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet är olik i öst och väst.

Variablerna ovan är möjliga förklarande variabler till skillnaden mellan landsgrupperna. Jag vill poängtera att dessa är spekulationer och vidare forskning måste utföras för att antaganden kan bevisas. Emellertid anser jag att dessa variabler

är bra byggstenar att grunda ytterligare forskning inom ämnet på. Företagsklimatet och marknadens födelsetal är fenomen som påverkas av otroligt många variabler. Det är mycket svårt att inkludera alla i en och samma undersökning. Det finns även en del variabler som föga går att mäta, dessa är bl.a. befolkningens attityd gentemot företagande och tillfredställelsen som entreprenören får av att idka företagsverksamhet. Det är omöjligt att mäta dessa fenomen objektivt genom de metoder vi har tillgång till i dagens läge. För att helt förstå sambandet mellan byråkrati och marknadens födelsetal, borde man dock inkludera även sådana variabler i regressionsanalysen.

Denna avhandlings viktigaste kontribution till den allmänna diskussionen är att empiriskt visa att marknadens födelsetal reagerar på olika sätt till fluktuering i de byråkratiska hindren i Öst- och Västeuropa. Skillnaden i effekterna är förhållandevis stor, och orsaken till den är värd att undersöka vidare i. Utöver detta visar resultaten i undersökningen att olika byråkratiska hinder påverkar ländernas födelsetal på olika sätt beroende på om de är en del av Östeuropa eller Västeuropa. Detta kan vara av intresse för ländernas regeringar, som strävar till ett ökat födelsetal för att nå en högre produktivitet på marknaden.

8 SAMMANFATTNING

Avhandlingens syfte var att undersöka om byråkrati påverkar fluktueringen i marknadens födelsetal kraftigare i länder inom det forna östblocket jämfört med Västeuropa. Med de resultat jag kommer fram till, kan man konstatera att byråkrati påverkar marknadens födelsetal negativt både i öst och väst. Emellertid verkar födelsetalet vara känsligare för byråkrati i Östeuropa. De enskilda hindren som ingår i de byråkratiska hindren (tiden för inträde, kostnaden av inträde och mängden processer för inträde) antar emellertid olika stora estimat för effekten på födelsetalet beroende på landsgrupp.

Undersökningen är unik med tanke på mängden data som används för att analysera sambandet. Många tidigare undersökningar har endast fokuserat på enskilda länder. Också undersökningen som använts som modell för denna avhandling, Daria Ciriacis (2014) undersökning *Business dynamics and red tape barriers*, har t.ex. använt ”endast” 17 europeiska länder och färre branscher för att analysera sambandet. I denna avhandling undersöks 28 olika europeiska länder med statistik från alla tillgängliga branscher som World Bank Group har att erbjuda mellan åren 2008 och 2015 (57 olika branscher). Utöver ett större datasett, karaktäriseras undersökningen av att det europeiska samplet är indelat i länder från det forna östblocket och Västeuropa. Indelningen grundar sig på faktumet att länderna inom landsgrupperna haft olika styrelseformer under tidsperioden mellan andra världskriget och 1990-talet. Jag hävdar att kommunismen i öst, och demokratin i väst har kommit att påverka landsgruppernas företagsklimat i den mån att också byråkratins effekt på födelsetalet är olik mellan landsgrupperna. Detta är ett antagande som resultaten från undersökning verkar understöda. I avhandlingen hävdas alltså att ländernas gemensamma historia inom en landsgrupp kommer att påverka effekten som undersöks på olik sätt än i en landsgrupp som haft en olik historia. Som man kan avläsa från resultaten, är marknadens födelsetal känsligare för byråkrati i öst än i väst och antagandet kan anses stämma.

Att förstå att de historiska aspekterna påverkar födelsetalets beteende, ger oss värdefull information om hur besluten borde fattas beroende på landets historia, för att nå en optimal marknadsdynamik (som leder till ökad produktivitet och högre BNP). Jämförelsen av estimaten för de enskilda byråkratiska hindren visar också att beslutsfattarna måste noggrant överväga vilket hinder som ska justeras för att nå det

optimala födelsetalet i landet. Jag hävdar att resultaten från undersökningen verkligen ger oss nyttig information till beslutfattningsprocessen. Emellertid är det nödvändigt att utveckla jämförelsen av öst och väst vidare för att förstå sambandet mellan skillnaden i effekten av byråkrati och indelningen av Europa bättre. En bättre förståelse i frågan kan t.ex. hjälpa Östeuropa att ta i kapp Västeuropa inom marknadernas produktivitet. Västeuropa har länge haft ett försprång på området.

Resultaten från undersökningen lyckas alltså visa att det finns skillnader mellan Öst- och Västeuropa gällande effekten av byråkrati på marknadens födelsetal. Emellertid hittar jag ingen enskild variabel inom företagsklimatet som bevisligen skulle vara olik mellan landsgrupperna och direkt orsaka skillnaden. Orsaken till skillnaden är högst intressant, och skapar utrymme för spekulation. I avhandlingens analyskapitel spekulerar jag själv med några orsaker till skillnader i koefficienterna. Det måste dock understrykas att dessa är enbart spekulationer och det enda rätta sättet att svara på frågorna som uppstått är att undersöka vidare i ämnet. Personligen skulle jag börja med att inkludera variabler som tidigare forskning visat att korrelerar både med en kommunistisk historia och marknadens födelsetal i modellerna. Sådana variabler är bl.a. marknadens tekniska utveckling och korruptionen i landet. Det är även motiverat att inkludera marknadens genomsnittliga marginalvinst som en oberoende variabel i modellen (förklaring till detta i avhandlingens analyskapitel). Utöver detta kan det också vara motiverat att granska för hur stort startkapital länderna kräver av de nya företagen och hur stor andel av de nya företagen på marknaden som överlever konkurrensen i över fem år. Det är m.a.o. också viktigt att se hur många företag som drar sig från marknaden årligen (eng. *Firm death rate*).

Marknadens födelsetal och företagsklimatet i ett land är komplexa ämnen som högst antagligen inte orsakas av en enskild variabel som är olik mellan landsgrupperna. Att inte hitta någon specifik orsak till skillnaden (beroende på landsgruppernas historia) i effekten kan dock anses vara ett mindre misslyckande. Å andra sidan hoppas jag att detta är ett startskott för ytterligare forskning som möjligtvis skulle hitta en klar orsak till varför födelsetalet i Östeuropa är känsligare för fluktuering i de byråkratiska hindren.

Genom resultaten i avhandlingen visar jag att byråkrati är ett större hinder för inträde på en marknad i länder inom det forna östblocket än i Västeuropa. Enskilda hinder som

ingår i de byråkratiska hindren har dock olika effekter på födelsetalet i diverse landsgrupp. Svaret på avhandlingens forskningsfråga lyder alltså, enligt de resultat som jag kommer fram till:

Ja, andelen nya företag på marknaden påverkas kraftigare av byråkratiska hinder i Östeuropa än i Västeuropa.

Orsaken till att marknads födelsetal i öst påverkas kraftigare måste undersökas vidare i, så att denna information kan utnyttjas effektivare i enskilda länders beslutfattningsprocesser.

KÄLLOR

Acemoglu, D., Naidu, S., Restrepo, P., & Robinson, J. A. (2019). *Democracy does cause growth*. *Journal of Political Economy*, 127(1), 47-100.

URL: <http://www.bu.edu/econ/files/2019/05/Democracy-and-growth-JPE-Revised-November-15-2016.pdf>. (Hämtad: 1.12.2019).

Aghion, P., Alesina, A. F., & Trebbi, F. (2007). *Democracy, technology, and growth*.

URL: <https://www.nber.org/papers/w13180.pdf>. (Hämtad: 15.12.2019).

Anderton, R., Jarmulska, B., & Di Lupidio, B. (2018). *Product market regulation, business churning and productivity: Evidence from the European Union countries* (No. 2018-12).

URL: <https://www.nottingham.ac.uk/gep/documents/papers/2018/2018-12.pdf>. (Hämtad: 19.12.2019).

Audretsch, D. B., & Fritsch, M. (1994). *The geography of firm births in Germany*.

Regional studies, 28(4), 359-365. URL:

<https://rsa.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00343409412331348326#.Xfidxi-Q1Z0> (Hämtad: 17.12.2019).

Bain, J. S. (1956). *Barriers to new competition: their character and consequences in manufacturing industries* (Vol. 329). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Barisitz, S. (2015). *Banking transformation 1980-2006 in Central and Eastern Europe-from communism to capitalism*. *South-Eastern Europe Journal of Economics*, 7(2). URL:

<https://ojs.lib.uom.gr/index.php/seeje/article/viewFile/5525/5553>. (Hämtad: 6.2.2020).

Benedetti-Fasil, C., Sanchez-Martinez, M., Christensen, P., & Robledo-Böttcher, N. (2017). *Entry barriers and their macroeconomic impact in the EU: an assessment using QUEST III* (No. JRC108932). Joint Research Centre (Seville site).

URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132627210.pdf>. (Hämtad: 5.12.2019).

Bartelsman, E., Haltiwanger, J., & Scarpetta, S. (2009). *Measuring and analyzing cross-country differences in firm dynamics*. In *Producer dynamics: New evidence from micro data* (pp. 15-76). University of Chicago Press.

URL: <https://www.nber.org/chapters/c0480.pdf>. (Hämtad: 1.11.2019).

Bhola, R., Verheul, I., Thurik, R., & Grilo, I. (2006). *Explaining engagement levels of opportunity and necessity entrepreneurs*. URL: <https://repub.eur.nl/pub/9705/>.

(Hämtad: 18.2.2020).

Block, J., & Koellinger, P. (2009). *I can't get no satisfaction—Necessity entrepreneurship and procedural utility*. *Kyklos*, 62(2), 191-209.

URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-6435.2009.00431.x>. (Hämtad: 11.12.2019).

- Branstetter, L., Lima, F., Taylor, L. J., & Venâncio, A. (2014). *Do entry regulations deter entrepreneurship and job creation? Evidence from recent reforms in Portugal*. *The Economic Journal*, 124(577), 805-832. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/eoj.12044>. (Hämtad: 4.2.2020).
- Bruhn, M. (2008). *License to sell: the effect of business registration reform on entrepreneurial activity in Mexico*. The World Bank. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6596/wps4538.pdf?sequence=1&isAllo>. (Hämtad: 4.2.2020).
- Chen, X., Ender, P., Mitchell, M. & Wells, C. (2003). *Regression with Stata*. UCLA - IDRE. URL: <https://stats.idre.ucla.edu/stata/webbooks/reg/chapter2/stata-webbooksregressionwith-statachapter-2-regression-diagnostics/>. (Hämtad: 24.4.2020).
- Cieslik, E. (2014). *Post-communist European countries in global value chains*. *Ekonomika*, 93(3), 25. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/e8da/62b542cb952497f92dc348446ca6e2f87e7d.pdf>. (Hämtad: 6.2.2020).
- Cincera, M., & Galgau, O. (2005). *Impact of market entry and exit on EU productivity and growth performance* (No. 0503013). University Library of Munich, Germany. URL: <https://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpio/0503013.html> (Hämtad: 27.10.2019).
- Ciriaci, D. (2014). *Business dynamics and red tape barriers* (No. 532). Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), European Commission. https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2014/pdf/ecp532_en.pdf. (Hämtad: 7.1.2020).
- Coad, A. (2007). *A closer look at serial growth rate correlation*. *Review of Industrial Organization*, 31(1), 69-82. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/41799343.pdf>. (Hämtad: 10.2.2020).
- Crafts, N. (2006). *Regulation and productivity performance*. *Oxford Review of Economic Policy*, 22(2), 186-202. URL: <https://academic.oup.com/oxrep/article/22/2/186/334717>. (Hämtad: 12.12.2019).
- Criscuolo, C., Gal, P. N., & Menon, C. (2014). *The dynamics of employment growth*. URL: <http://eprints.lse.ac.uk/60286/1/dp1274.pdf>. (Hämtad: 27.11.2019)
- Csillag, T., & Szelényi, I. (2015). *Drifting from liberal democracy: Traditionalist/neo-conservative ideology of managed illiberal democratic capitalism in post-communist Europe*. *East European Journal of Society and Politics*, 1(1), 18-48. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=427359>. (Hämtad: 6.2.2020).
- Da Rin, M., Di Giacomo, M., & Sembenelli, A. (2011). *Entrepreneurship, firm entry, and the taxation of corporate income: Evidence from Europe*. *Journal of public economics*, 95(9-10), 1048-1066. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272710000757?casa_token=L1YbdIjaI34AAAAA:FcwhxVzZ021fL79FxOD1jCiM1Xt00k_8mAt1FSJ93f2HrroiGDYXQPgdFZGSBC09a9NEydVxbE (Hämtad: 20.2.2020)

Decker, R., Haltiwanger, J., Jarmin, R., & Miranda, J. (2014). *The role of entrepreneurship in US job creation and economic dynamism*. Journal of Economic Perspectives, 28(3), 3-24.

URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/23800573.pdf>. (Hämtad: 5.11.2019).

Djankov, S. (2007). *Measuring the ease of enterprise*. Washington DC: World Bank. URL:

https://www.researchgate.net/profile/Simeon_Djankov/publication/228343251_Measuring_the_Ease_of_Enterprise/links/0046352602013e2c16000000.pdf. (Hämtad: 5.2.2020).

Djankov, S., & Murrell, P. (2002). *Enterprise restructuring in transition: A quantitative survey*. Journal of economic literature, 40(3), 739-792. URL:

<https://www.jstor.org/stable/pdf/3217109.pdf>. (Hämtad: 7.1.2020).

Dunne, T., Klimek, S. D., Roberts, M. J., & Xu, D. Y. (2013). *Entry, exit, and the determinants of market structure*. The RAND Journal of Economics, 44(3), 462-487. URL:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1756-2171.12027>. (Hämtad: 18.12.2019).

Dunne, T., Roberts, M. J., & Samuelson, L. (1988). *Patterns of firm entry and exit in US manufacturing industries*. The RAND journal of Economics, 495-515.

URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2555454.pdf>. (Hämtad: 26.11.2019).

Ericson, R., & Pakes, A. (1995). *Markov-perfect industry dynamics: A framework for empirical work*. The Review of economic studies, 62(1), 53-82. URL:

<https://www.jstor.org/stable/pdf/2297841.pdf>. (Hämtad: 17.2.2020).

Finlands näringsliv (2019) *Om oss*. URL: <https://ek.fi/sv/about-us/>. (Hämtad: 12.11.2019).

Gibrat R. (1931) *Les Inégalités économiques*, Paris, France, 1931

Hall, B. H. (1986). *The relationship between firm size and firm growth in the US manufacturing sector*. URL: <https://www.nber.org/papers/w1965.pdf>. (Hämtad: 10.2.2020).

Hofstede, G. (2003). *Cultural dimensions*. www. geert-hofstede. com. URL: <http://my.liuc.it/MatSup/2016/A86047/3%20Multicultural%20schools.pdf>. (Hämtad: 17.12.2019).

Hofstede Insights (2019) *Home → Free → Compare countries*. URL: <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>. (Hämtad: 17.12.2019).

Hopenhayn, H. A. (1992). *Entry, exit, and firm dynamics in long run equilibrium*. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 1127-1150. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2951541.pdf>. (Hämtad: 17.2.2020).

Ilmakunnas, P., och Topi, J. (1999). *Microeconomic and macroeconomic influences on entry and exit of firms*. *Review of Industrial Organization*, 15(3), 283-301. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1023/A:1007786719982.pdf>. (Hämtad: 5.2.2020).

Jauregui, A., och Heriot, K. (2016). *Empirical Analysis of Firm Births in the Mexican States: The Role of Corruption*. In United States Association for Small Business and Entrepreneurship. Conference Proceedings (p. CQ1). United States Association for Small Business and Entrepreneurship. URL: <https://search.proquest.com/openview/975c6c395626ac8aab559704c80bb682/1?pq-origsite=gscholar&cbl=38818>. (Hämtad: 5.2.2020).

Jovanovic, B. (1982). *Selection and the Evolution of Industry*. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 649-670. URL: https://www.jstor.org/stable/pdf/1885116.pdf?casa_token=9dWx4kV_jpYAAAAA:3nYsk1IoviCrFjVHRPsFnnlMwBA1Z6roIP0hLoeBXqHboHPRT361_k7Q2HTniinspj7kpz5UNb8Pu88x1ARUVZdyd-1OcJusZqENr7IZ4gExQUQ8vMU (Hämtad: 15.1.2020)

Klapper, L., Laeven, L., & Rajan, R. (2006). *Entry regulation as a barrier to entrepreneurship*. *Journal of financial economics*, 82(3), 591-629.

Krugman, P. R. (1991). *Geography and trade*. MIT press.

Lee, S. Y., Florida, R., & Acs, Z. (2004). *Creativity and entrepreneurship: A regional analysis of new firm formation*. *Regional studies*, 38(8), 879-891. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0034340042000280910>. (Hämtad: 17.12.2019).

Lucidi, F. (2014). *Market reforms at work in Italy, Spain, Portugal and Greece*. URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/185953/KCAR14005ENN.en.pdf?sequence=1>. (Hämtad: 4.2.2020).

Marshal, M., Gurr, T.R. & Jagers. T. (2019) *Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800 – 2018. Data users manual*. Centre for Systemic Peace. URL: <http://www.systemicpeace.org/inscr/p4manualv2018.pdf>. (Hämtad: 7.1.2020).

Martin, J. P., & Scarpetta, S. (2012). *Setting it right: Employment protection, labour reallocation and productivity*. *De Economist*, 160(2), 89-116. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10645-011-9177-2.pdf>. (Hämtad: 17.12.2019).

Mukherjee, A. (2002). *Subsidy and entry: the role of licensing*. Oxford Economic Papers, 54(1), 160-171. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/3488657.pdf>. (Hämtad: 18.12.2019).

Nationalencyklopedin (2019) *Jugoslavien*. Uppslagsverket. URL: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/jugoslavien>. (Hämtad: 9.12.2019).

Nationalencyklopedin (2019) *Subvention*. Uppslagsverket. URL: <https://www.ne.se/sök/?t=uppslagsverk&s=enkel&q=subvention>. (Hämtad: 19.12.2019).

Nationalencyklopedin (2020) *Turkiet*. Uppslagsverket. URL: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/turkiet>. (Hämtad: 13.1.2020).

Office of Management and Budget (2010) *The Budget of the United States Government Fiscal Year 2011*. Executive Office of the President, University of Michigan, USA. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/BUDGET-2011-BUD/pdf/BUDGET-2011-BUD.pdf>. (Hämtad: 11.11.2019).

Patent- och registerstyrelsen (2019). *Öppet bolag och kommanditbolag: etableringsanmälan*. URL: <https://www.prh.fi/sv/kaupparekisteri/avoinyhtiojaky/perustaminen.html>. (Hämtad: 13.11.2019).

Palifka, B. och Bonnie, J. (2006, May). *Corruption and entrepreneurship in Brazil*. In 150-mile conference (Vol. 27). URL: https://www.researchgate.net/profile/Bonnie_Palifka/publication/265485138_Corruption_and_Entrepreneurship_in_Brazil/links/54b8068e0cf269d8cbf6ad6f.pdf. (Hämtad: 5.2.2020).

Sandholtz, W. och Taagepera, R. (2005). *Corruption, culture, and communism*. International Review of Sociology, 15(1), 109-131. URL: <https://escholarship.org/content/qt8zs139dj/qt8zs139dj.pdf>. (Hämtad: 5.2.2020)

Schumpeter, J. (1942). *Creative destruction*. Capitalism, socialism and democracy, 825, 82-85.

Santarelli, E., & Vivarelli, M. (2002). *Is subsidizing entry an optimal policy?*. Industrial and Corporate Change, 11(1), 39-52. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/159219/1/wp0378.pdf>. (Hämtad: 18.12.2019).

Stigler, G. J. (1968). *Production and distribution theories: the formative period* (No. HB75 S77 1968).

Svenskt Näringsliv (2019) *Företagsklimat → Frågor och svar → Vad är företagsklimat?* URL: <https://www.foretagsklimat.se/om/fragorochsvar>. (Hämtad: 12.12.2019).

Svenskt Näringsliv (2019) *Om företagsklimat*. URL: <https://www.foretagsklimat.se/om>. (Hämtad: 17.12.2019).

Williams, N. och Williams, C. C. (2014). *Beyond necessity versus opportunity entrepreneurship: some lessons from English deprived urban neighbourhoods*. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 10(1), 23-40. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11365-011-0190-3.pdf>. (Hämtad: 17.2.2020).

Woolridge J.M. (2012). *Introductory Econometrics: A Modern Approach*. Mason: South-Western Cengage Learning. URL: https://economics.ut.ac.ir/documents/3030266/14100645/Jeffrey_M._Wooldridge_Introductory_Econometrics_A_Modern_Approach_2012.pdf. (Hämtad: 6.4.2020).

World Bank Group (2019). *Data Notes*. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB19-Chapters/DB2019-Data-Notes.pdf>. (Hämtad: 8.1.2020).

World Bank Group (2019) *Doing a Business Methodology*.

World Bank Group (2019). *Doing Business 2020*. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814409.pdf>. (Hämtad: 8.1.2020)

World Bank Group (2020). *Resolving Insolvency Methodology 2020*. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/methodology/resolving-insolvency>. (Hämtad: 16.3.2020).

World Bank Group (2019). *Methodology*. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/methodology/starting-a-business>. (Hämtad: 7.1.2020).

World Bank Group (2019) *Start-Up Procedures to register a Business (number)* URL: <https://data.worldbank.org/indicator/IC.REG.PROC>. (Hämtad 10.12.2019).

World Bank Group (2019) *Time required to start a Business (days)* URL: <https://data.worldbank.org/indicator/IC.REG.DURS>. (Hämtad:10.12.2019).

Zellner, A., Kmenta, J., & Dreze, J. (1966). *Specification and estimation of Cobb-Douglas production function models*. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 784-795.

URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/1910099.pdf>. (Hämtad: 9.12.2019).

Data

Centre for Systemic Peace (2019) *Polity IV: Regime Authority Characteristics and Transitions Datasets*. INSCR Data. URL: <https://www.systemicpeace.org/inscrdata.html>. (Hämtad: 7.1.2020).

Eurostat (2019) *Structural Business Statistics 2008–2015*. (Hämtad: 30.4.2019).

World Bank Group (2019) *Doing Business Dataset 2008–2015*. (Hämtad: 30.4.2019).

APPENDIX

Appendix 1: Övriga variabler av intresse

Tabell 7 Övriga variabler av intresse

VÄSTEUROPA	Obs.	Medeltal	σ	Min	Max
Mängd aktiva företag (t-1)	12 194	323,25	271,51	0,00	999,00
Arbetsmarknadsregleringar- index	18 051	2,53	0,43	1,66	3,51
Subventioner (% av genomsnittliga utgifter)	26 320	58,76	23,52	14,48	138,38
RI- index	23 965	76,23	16,98	38,29	97,8
Förädlingsvärde	18 496	102,11	13,58	-59,34	409,05
ÖSTEUROPA					
ÖSTEUROPA	Obs.	Medeltal	σ	Min	Max
Mängd aktiva företag (t-1)	10 947	280,21	257,66	0,00	999,00
Arbetsmarknadsregleringar- index	7 343	2,47	0,25	2,07	2,91
Subventioner (% av genomsnittliga utgifter)	17 267	51,25	11,34	31,15	76,67
RI- index	17 465	46,16	13,09	22,48	75,94
Förädlingsvärde	9 360	111,16	249,8	-93,74	10 748,57

Appendix 2: Modellspecifikationer av Daria Ciriaci

Modellspecifikation av Daria Ciriaci (2014). OLS-modellen som används i denna avhandling har dessa modeller som grund.

$$(5) \quad \text{Entry}_{s,c,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{sbcost}_{s,c,t-1} + \beta_2 \text{time exp}_{s,c,t-1} + \beta_3 \text{govdelay}_{c,t} + \beta_4 \text{size}_{s,c,t} + \beta_5 \text{vaggrowth}_{s,c,t} + \text{lagentry}_{s,c} + w_{c,t} + \varepsilon_t$$

$$(6) \quad \text{Entry}_{s,c,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{sbproc}_{s,c,t-1} + \beta_2 \text{time exp}_{s,c,t-1} + \beta_3 \text{govdelay}_{c,t} + \beta_4 \text{size}_{s,c,t} + \beta_5 \text{vaggrowth}_{s,c,t} + \text{lagentry}_{s,c} + w_{c,t} + \varepsilon_t$$

Entry = födelsetal

Sbcost = kostnaden av att träda in på marknaden

Sbproc = mängden processer för inträde

Time exp = tiden som går åt för att exportera

Govdelay = myndigheternas försenade betalningar

Size = företagsstorlek

Vaggrowth = förädlingsvärde

Lagentry = födelsetal (t-1)

s = industribransch, *c* = land, *t* = år

w = fixa effekter

ε = felterm

β_0 = intercept

β_n = koefficient

Appendix 3: Jämförelse av Ciriacis resultat och resultaten från egna modellen

Jämförelse av resultaten från denna undersökning och Daria Ciriacis (2014) undersökning. Ciriacis resultat framställda med modellerna från Appendix 2. Koskis resultat framställda med modellerna från kapitel 5.2. Samma länder undersöks men data är från olika tidsperioder. Givet att modellerna lyckas fånga upp samma effekter, går det att jämföra situationen i Europa för olika tidsperioder. Liknande resultat skulle även indikera att modellen som skapats för denna undersökning lyckats beakta samma aspekter i forskningsfrågan som Ciriaci. Resultaten kunde i detta fall anses vara robusta.

Tabell 8 Jämförelse av resultat från Ciriaci (2014) och Koski (2020).

	Ciriaci (2014)		Koski (2020)	
	Model 1	Model 2	Regression 5 Födelsetal x 100	Regression 5 Födelsetal x 100
Lagged birth rate	0.239***	0.245***	-0,0367***	
	-0.0392	-0.0391	(0,00538)	
sbcost	-0.00157**			0,00702
	-0.000627			(0,0131)
tabtimeexp	-0.00295**	-0.00282**	0,666***	0,672***
	-0.00123	-0.00126	(0,00503)	(0,00496)
sbproced		-0.00285*	-0,00031	-0,000325
		-0.00148	(0,0013)	(0,0013)
govadjdelay	-0.0249***	-0.0224**	-0,0116***	-0,00733***
	-0.00945	-0.00936	(0,00156)	(0,00149)
Observations	805	805	Ja	Ja
R-squared	0.098	0.094	Ja	Ja
Number of id3	184	184	Ja	Ja
			Konstant	5,170***
				4,482***
				(0,28)
			Observationer	17 039
			R ²	0,757

(1) Standard errors in parentheses *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

*Notera: Extremvärden 0 och 100 för födelsetalen exkluderade i Koski (2020). Standardavvikelse inom parentes. *** $p \leq 0,01$, ** $p \leq 0,05$, * $p \leq 0,1$.*

Ciriaci estimerar att ifall kostnaden av inträde minskar med en procentenhet (anges i procent av inkomst/capita), kommer marknadens födelsetal att öka med 0,0016. Enligt denna avhandlings modell skulle en procentenhets minskning i kostnaden av inträde

leda till en 0,00037 enheters ökning i födelsetalet. Båda resultaten är signifikanta på en procents nivå.

Ciriaci estimerar även att en färre processer som krävs för inträde på marknaden skulle höja marknads födelsetal med 0,0028. Emellertid är effekten föga signifikant ($p < 0,1$). De estimat som fås genom modellen för denna avhandling visar inget signifikant samband mellan antalet processer och födelsetalet. Resultaten liknar varandra i det avseendet att effekten är föga signifikant för mängden processer som krävs för inträdet då man undersöker dessa 17 länder.

Att effekten av kostnaden blir mindre i regression 5 jämfört med Ciriacis resultat, beror högst antagligen på en högre grad av korrelation mellan födelsetalen över tid (t och $t-1$) i regression 5. Resultaten påverkas kraftigare av autokorrelation i data som används i denna undersökning. Detta gäller även i regressionen som estimerar processernas effekt på födelsetalet.

Skillnaderna mellan resultaten ligger främst i lagvariablernas kraftiga effekt på födelsetalet i regressionerna för denna undersökning. Detta kommer även att påverka effekten av de byråkratiska hindren. Skillnaden kan bero t.ex. på mängden observationer och mängden industribranscher som är inkluderade i undersökningarna. Ciriacis undersökning utgår från 805 observationer då samplet som används i denna undersökning består av 17 039 observationer inom dessa 17 länder. De små skillnaderna som resultaten har beror högst antagligen på olik fördelning inom samplet och små skillnader i modellspecifikationen. Ett annat alternativ vore att byråkratiska hindrens effekt på födelsetalet blivit mindre under de senaste åren.

Resultaten liknar varandra relativt mycket. Byråkratiska hindrens något kraftigare effekt i Ciriacis undersökning kan förklaras genom en större koefficient för lagvariabeln i modellen för denna undersökning. Eftersom resultaten liknar, kan man anse att modellen som skapats för att estimeras sambandet i denna avhandling är fungerande, situationen i Europa inte har ändrat drastiskt under de senaste åren och att resultaten från undersökningen är relativt robusta.

Appendix 4: Statistisk diagnostik

Variance inflator factor-test för regressionerna för hela europeiska samplet:

Tabell 9 VIF-test för regressionerna 4-5c

Variabel	Regression 4		Regression 5a		Regression 5b		Regression 5c	
	VIF	1/VIF	VIF	1/VIF	VIF	1/VIF	VIF	1/VIF
Lätthetsindex för inträde	1,11	0,904						
Kostnad av inträde			1,13	0,884				
Antal processer för inträde					1,09	0,9196		
Tid för inträde							1,03	0,972
RI-index	1,09	0,917	1,13	0,882	1,1	0,906	1,05	0,956
Lagfödelsetal	1,02	0,979	1,05	0,956	1,02	0,979	1,02	0,983
Förädlingsvärde	1	0,999	1	0,999	1	0,999	1	0,999
Medeltal för modellen	1,05		1,08		1,05		1,02	

Granskning av att de viktigaste variablerna i samplet är signifikant olika i de två landsgrupperna (öst och väst):

Tabell 10 T-test som beskriver födelsetalets statistiska olikheter mellan väst och öst.

Paired t test

Variable	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
brWEST	14216	6.676215	.0527623	6.290898	6.572794	6.779636
brEAST	14216	10.77039	.0884575	10.54686	10.597	10.94377
diff	14216	-4.094171	.0818588	9.760095	-4.254625	-3.933717

mean(diff) = mean(brWEST - brEAST) t = -50.0150
 Ho: mean(diff) = 0 degrees of freedom = 14215

Ha: mean(diff) < 0 Ha: mean(diff) != 0 Ha: mean(diff) > 0
 Pr(T < t) = 0.0000 Pr(|T| > |t|) = 0.0000 Pr(T > t) = 1.0000

Notera: 6 st. västeuropeiska länder (CH, CY, LU, MA, DE, NO och IE) exluderats för att göra observationerna jämförbara. brWEST= födelsetalet i väst, brEAST = födelsetalet i öst.

Tabell 11 T-test som beskriver variabelns ”tid för inträde” statistiska olikheter mellan väst och öst.

Paired t test

Variable	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
Time~EST	15796	14.47575	.1002248	12.59647	14.2793	14.67221
Time~AST	15796	18.24044	.0952014	11.96511	18.05384	18.42705
diff	15796	-3.764687	.1387698	17.44088	-4.036692	-3.492683

mean(diff) = mean(TimeSBWEST - TimeSBEAST) t = -27.1290
 Ho: mean(diff) = 0 degrees of freedom = 15795

Ha: mean(diff) < 0 Ha: mean(diff) != 0 Ha: mean(diff) > 0
 Pr(T < t) = 0.0000 Pr(|T| > |t|) = 0.0000 Pr(T > t) = 1.0000

Notera: 6 st. västeuropeiska länder (CH, CY, LU, MA, DE, NO och IE) exkluderats för att göra observationerna jämförbara. TimeSBWEST= tid för inträde i väst, TimeSBEAST = tid för inträde i öst.

Tabell 12 T-test som beskriver variabelns ”kostnad för inträde” statistiska olikheter mellan väst och öst.

Paired t test

Variable	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
Cost~EST	15796	4.770341	.0446017	5.605639	4.682916	4.857765
Cost~AST	15796	5.486098	.0382628	4.808953	5.411098	5.561097
diff	15796	-.7157572	.0585973	7.364629	-.8306145	-.6008998

mean(diff) = mean(CostSBWEST - CostSBEAST) t = -12.2149
 Ho: mean(diff) = 0 degrees of freedom = 15795

Ha: mean(diff) < 0 Ha: mean(diff) != 0 Ha: mean(diff) > 0
 Pr(T < t) = 0.0000 Pr(|T| > |t|) = 0.0000 Pr(T > t) = 1.0000

Notera: 6 st. västeuropeiska länder (CH, CY, LU, MA, DE, NO och IE) exkluderats för att göra observationerna jämförbara. CostSBWEST= kostnad för inträde i väst, CostSBEAST = kostnad för inträde i öst.

Tabell 13 T-test som beskriver variabelns "antal processer för inträde" statistiska olikheter mellan väst och öst.

Paired t test						
Variable	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
NPro~EST	15796	5.624335	.0181604	2.282443	5.588739	5.659932
NPro~AST	15796	6.661433	.0140685	1.76816	6.633857	6.689009
diff	15796	-1.037098	.0229034	2.878551	-1.081991	-.9922047
mean(diff) = mean(NProcSBWEST - NProcSBEAST)				t = -45.2814		
Ho: mean(diff) = 0				degrees of freedom = 15795		
Ha: mean(diff) < 0		Ha: mean(diff) != 0		Ha: mean(diff) > 0		
Pr(T < t) = 0.0000		Pr(T > t) = 0.0000		Pr(T > t) = 1.0000		

Notera: 6 st. västeuropeiska länder (CH, CY, LU, MA, DE, NO och IE) exkluderas för att göra observationerna jämförbara. NProcSBWEST= antal processer i väst, NProcSBEAST= antal processer i öst.

Appendix 5: Parvis korrelation mellan byråkratiska hinder i öst och väst

Tabell 14 Parvis korrelation mellan byråkratiska hinder i öst och väst

VÄST	Kostnad av inträde	Antal processer för inträde	Tid för inträde
Kostnad av inträde	1		
Antal processer för inträde	0,5674	1	
Tid för inträde	0,3663	0,6471	1
ÖST	Kostnad av inträde	Antal processer för inträde	Tid för inträde
Kostnad av inträde	1		
Antal processer för inträde	0,4668	1	
Tid för inträde	0,5022	0,5689	1

Appendix 6: Konkurrensens effekt på resultaten

Estimaten ändrar inte drastiskt av att mängden företag på marknaden inkluderas i OLS-regressionen som en oberoende variabel. Med andra ord är inte mängden företag på marknaden en variabel som kan förklara skillnaden mellan effekten i öst och väst. Samtidigt visar resultaten från regressionerna 5 j och 5 k att resultaten från modellen är relativt robusta.

Tabell 15 Konkurrensens effekt på resultaten från regression 5.

	ÖST	VÄST
	Regression 5 j	Regression 5 k
	Födelseetal x100	Födelseetal x100
Kostnad av inträde (t-1)	-0,113*** (0,0239)	-0,0356*** (0,0129)
Lagfödelseetal x100	0,515*** (0,0109)	0,678*** (0,00898)
Förädlingsvärde	0,000562 (0,00064)	0,00119 (0,00315)
RI-index	-0,0903*** (0,0101)	-0,00991*** (0,0037)
Mängd företag	-0,00125*** (0,000468)	-0,000677*** (0,000206)
Branschfixa effekter	Ja	Ja
Storleksfixa effekter	Ja	Ja
Årsfixa effekter	Ja	Ja
Konstant	14,66*** (0,854)	5,654*** (0,616)
Observationer	4 940	5 637
R ²	0,686	0,759
Standardavvikelse inom parentes *** p≤0,01, ** p≤0,05, * p≤0,1		

Notera: Resultaten skilt för Öst- och Västeuropa. 28 länder mellan åren 2008 och 2015. Extremvärden 0 och 100 för födelseetalen exkluderade.